

HABITATGE I IMMIGRACIÓ

Una aproximació antiracista

S.O.S. RACISME

Informe de SOS Racisme: “habitatge i immigració. Una perspectiva antiracista.” Barcelona, desembre de 2006

Direcció:

SOS Racisme Catalunya

Coordinació i redacció

Meritxell Paez

Aquest estudi ha estat possible materialitzar-lo gràcies a la implicació de les persones col·laboradores i activistes, que formen part dels equips dels Blocs Temàtics i de l'Oficina d'Informació i Denúncies que juntament amb els professionals de l'entitat han participat i aportat el seu temps, coneixements i esforç.

Index

Presentació	4
1. Introducció	7
1.1. l'organització SOS Racisme	7
1.2. per que un estudi sobre immigració i habitatge	8
1.3 metodologia de treball	12
2. Perspectiva político-social de la immigració a Catalunya i àrea metropolitana	15
2.1 dades sobre immigració	15
2.2 racisme i exclusió social	18
3. Perspectiva político-social de l'habitatge a Catalunya i àrea metropolitana	21
3.1 habitatge com a dret	21
3.2 habitatge com a producte de mercat	23
4. Diagnòstic de la situació. Políedre de les discriminacions	25
4.1 introducció	25
4.2 anàlisis de les denúncies	26
4.2.1 qui denuncia	26
4.2.2 què denuncien	29
4.3 formes de resolució d'aquestes denúncies	48
5. Bones pràctiques	51
6. Conclusions i propostes	54

Presentació

Aquest és el primer informe on SOS Racisme Catalunya aborda només el tema de la discriminació en l'habitatge que poden arribar a patir les persones immigrades que conviuen amb nosaltres.

L'informe arriba en un moment social i polític, on la qüestió de l'habitatge hauria de formar part de l'agenda de tots els poders públics si ens atenem a les preocupacions que sembla que els catalans manifesten tenir. En aquest sentit, hi ha un tipus de discriminació que unifica a les classes populars i mitjanes del país a l'hora de fer efectiu aquest dret, que és la discriminació per raó econòmica.

Per tant, l'informe, sobretot la part de conclusions i propostes, ha de ser llegit amb unes mires molt amples, ja que les respostes dels poders públics han de resoldre una situació estructural de la nostra societat, i no només un tema que afecta a persones immigrades.

En aquest sentit, si bé considerem necessari l'abordatge global i transversal per legislar i actuar en benefici de totes les persones que pateixen aquest problema, sigui quin sigui el seu origen, també és cert, que des de la nostra organització, creiem que cal incloure, també, un abordatge específic des d'una perspectiva antiracista. Aquest abordatge ens ha de poder explicar i explicar-nos com les legislacions discriminatòries (lleis d'estrangeria, sobretot) i les actituds racistes dificulten encara més, el poder fer efectiu aquest dret en les persones immigrades. És a dir, dins la discriminació per raons econòmiques que patim la major part de catalans a l'hora de fer efectiu aquest dret, hi ha un seguit de situacions discriminatòries que operen en l'àmbit de la immigració, que són els prejudicis socials i les legislacions discriminatòries quan no, racistes.

Aquesta perspectiva antiracista que us plantegem, ens porta a presentar-vos un informe basat sobretot en les denúncies que han arribat a SOS Racisme entre els anys 2000-2006. També i per complementar la informació i l'anàlisi, ens hem documentat amb notícies de premsa, entrevistes, contactes amb altres organitzacions socials, i

bibliografia general, etc, que ens han ajudat a aprofundir en el nostre estudi i conclusions.

Tal i com es defineix en els estatuts, SOS Racisme, som una associació de base. L'anàlisi que us plantejem, per tant, no és producte només d'una aproximació objectiva, intel·lectual, jurídica, academicista, etc. al tema de la discriminació en l'accés a l'habitatge per les persones immigrades. Sinó que sobretot, us plantejem un treball quin principal objectiu, és el de provocar una reflexió a partir de la nostra pràctica antiracista i del nostre posicionament polític, davant les diverses formes de racisme que hi ha en la nostra societat.

Pretenem per tant, crear una nova eina de denúncia i de promoció de valors, per avançar en la lluita contra el racisme i la xenofòbia.

SOS Racisme
Barcelona, desembre de 2006

1. Introducció

1.1. L'organització SOS Racisme

SOS Racisme és una associació no governamental i sense afany de lucre, que treballa des del 1989 en la defensa dels Drets Humans. Fonamenta la seva actuació en la lluita contra el racisme i la xenofòbia, defensant la igualtat efectiva de drets i oportunitats per a totes les persones que conviuen i construeixen una mateixa societat.

Des de SOS Racisme entenem per racisme qualsevol forma de discriminació, segregació o agressió a les persones per motiu del seu origen ètnic o nacional, pel color de la pell, per creences religioses o per pràctiques culturals.

Els objectius que han marcat i continuen marquen la nostra tasca són els següents:

- Lluitar contra tota discriminació i segregació per raons de color de pell, d'origen o culturals, ja vingui aquesta de forma individual, col·lectiva o institucional. En canvi, reivindicuem la tolerància i el respecte, que podem concretar en igualtat de drets i de tracte per a totes les persones. Considerem positiva l'existència d'una pluralitat de cultures, i defensem el dret i el respecte al lliure exercici de la cultura i del culte de cada persona.
- Promoure la plena efectivitat i el desenvolupament dels drets fonamentals i de les llibertats públiques reconeguts a la Constitució Espanyola, a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, al Conveni Europeu per a la protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals, i als altres Tractats i Convenis Internacionals sobre les mateixes matèries, ratificats per l'Estat Espanyol, i que no eliminin o limitin els drets reconeguts en les normes esmentades.
- Difondre la Declaració Universal dels Drets Humans; defensar la universalitat dels valors en què es basa, amb prioritat als referents a la llibertat, la igualtat i la solidaritat entre els ciutadans i els pobles del món.

- Implicar les administracions i tot el teixit social en la dignificació de la vida de les persones immigrades i de les minories.
- Promoure l'estudi i la investigació sobre el racisme i la xenofòbia, des d'una òptica interdisciplinària.

1.2. per què un estudi sobre immigració i habitatge

Una de les principals eines que utilitzem a SOS Racisme per constatar l'existència de racisme i de pràctiques discriminatòries en el nostre país, és la d'oferir un servei d'atenció a les persones que han estat víctimes del racisme. Aquesta atenció és dispensada en el marc de l'Oficina d' Informació i Denúncies (endavant OID), on un seguit de voluntaris i voluntàries, coordinats per dos professionals (amb formació jurídica i de l'àmbit de l'atenció social) atenem i orientem a aquestes persones per tal d'ajudar a resoldre la situació de discriminació que han viscut o que en tenen coneixement.

Les diferents formes que tenim d'atendre és mitjançant

- atenció directa i l'escolta
- la facilitació d'informació i de recursos si s'escau
- la derivació a serveis més pertinents
- la possibilitat d'assessorament i acompanyament en la via jurídica
- un ventall d'activitats (cartes, trucades, fax, reunions) que tenen a veure amb abordar el conflicte o la discriminació des del diàleg
- mediació

aquestes actuacions que pretenen atendre i si és possible resoldre situacions de vulneració de drets fonamentals, són compilades una vegada l'any, i es presenten de manera pública cada 21 de març, Dia Internacional Contra el Racisme, la Xenofòbia i l'Antisemitisme. Aquest document, en format memòria, ordena la informació segons els àmbits de discriminació que es van detectant i consolidant: agressions d'agents dels cossos de seguretat, discriminacions en el dret d'admissió, en l'accés a l'habitatge, en l'àmbit educatiu, en el tracte dels serveis públics, conflictes veïnals, etc..

Unes quantes d'aquestes denúncies passen a formar part de *l'Informe Anual sobre el racismo en el Estado Español*, elaborat des de fa més de 10 anys per la Federación de Asociaciones de Sos Racismo del Estado Español. Igual com la memòria abans citada, pretén ser una eina de denúncia sobre les pràctiques racistes en aquest cas a l'Estat Espanyol.

Pel que fa a l'OID, l'experiència de més de quinze anys d'atenció a la víctima, ens demostra que respondre de forma individual a cada cas de discriminació que ens arriba, és insuficient per guanyar espai social i polític al racisme.

És cert que aquesta via pot ajudar i de fet ajuda a resoldre situacions de manera individual (en la via judicial molt poc sovint). Fins i tot, aquesta acció individual pot esdevenir una eina de sensibilització vers la persona que ha actuat de manera discriminatòria; ara bé, només actuant d'aquesta manera no tenim del tot clar que s'avanci molt en aniquilar estructures socials i polítiques que actualment permeten, i de vegades fins i tot afavoreixen, que el racisme social i institucional romanguin i arrelin entre nosaltres. És a dir, des de S.O.S Racisme, entenem que la pràctica discriminatòria sovint no és una qüestió únicament individual, sinó que aquest comportament aparentment individual pot haver nascut en unes estructures polítiques, ideològiques, socials i fins i tot psicològiques que fa que existeixin (permetin, fomentin) aquestes pràctiques. Dit sigui de pas, i com un exemple paradigmàtic d'aquesta idea que volem transmetre, és la existència de la llei d'estrangeria, que sota el principi de tractar de manera segregada a les persones simplement pel fet de ser estrangeres, genera una construcció social d'aquestes persones basada en la discriminació i en la desigualtat en relació a la resta de ciutadans, en aquest cas de l'Estat Espanyol.

Creiem que és del tot necessari, que en aquest cas, una organització antiracista com SOS Racisme pugui atendre i donar resposta de manera individual a la persona discriminada, però el nostre objectiu de fons, és que aquesta situació no es torni a repetir, per tant hem d'apuntar, no només a resoldre la qüestió individual sinó també atacar als fonaments estructurals que permeten la pràctica racista, com abans ja parlàvem

Per tant, tenim clar que per desfer aquests fonaments racistes, no només ens val una mirada cap a l'individu, sinó que hem de mirar el conjunt d'aquestes actituds.

El document anual *memòria oficina de denúncies*, és una eina quin objectiu principal és el de denunciar una part de les pràctiques racistes que passen a Catalunya, però també és un document d'anàlisi per poder fer propostes més genèriques.

D'aquesta manera, neixen els **blocs temàtics** com un espai d'anàlisi sobre aquells temes que l'associació creu que s'han d'aprofundir en el seu tractament. Aquests anàlisis es realitzen a partir de la recerca de les situacions individuals que han passat per la OID. Però no només. Busquem altres fonts d'informació, ja sigui a través de la premsa, d' informes, estudis, documents, participació en debats i jornades, per ampliar les mires de l'anàlisi que ens ha de portar a poder fer una denúncia més ajustada al que està passant. No podem oblidar en cap cas, que malgrat el creixement anual de les denúncies a la nostra oficina, no deixa de ser un percentatge pensem que molt minsa el que nosaltres arribem a conèixer, del que segurament està passant al carrer.

Per això és necessària la complementació i el treball en xarxa amb altres agents que estan treballant en línies similars, ja siguin públics o privats. D'aquesta manera pretenem extreure conclusions i propostes d'intervenció que ajudin a guanyar espai al racisme social i institucional, tot realitzant activitats, campanyes, diàlegs públics etc., que evidencin la necessitat d'avançar cap a la construcció d'un model de societat basat en la igualtat de drets i oportunitats de totes les persones, més enllà del seu origen o procedència nacional.

El bloc temàtic escollit per l'any 2006 ha estat el de l'habitatge

Si ens fixem en el recull de les denúncies exposades posteriorment (annexe al document) l'increment de situacions conflictives i discriminatòries relacionades amb l'habitatge, ha anat en augment, i no existeixen indicis (o no els sabem veure) que ens ajudin a imaginar que la situació pot millorar. Ans al contrari, el tema de l'habitatge no només representa una dificultat per a les persones immigrades, sinó que per tothom és conegut com una de les principals preocupacions per a la major part de ciutadans d'aquest país. I si no, només cal mirar la premsa diària per veure que ens diu sobre l'accés a l'habitatge: ha deixat de ser un dret per a ser considerat un bé gairebé exclusivament de mercat.

Abordar per tant des de la nostra perspectiva antiracista la realitat de l'habitatge i les persones immigrants, respon a diverses necessitats:

_La necessitat d'abordar un tema que genera competència entre els col·lectius de més risc: actualment el tema de l'habitatge és un termòmetre que reflecteix una mancança estructural de nostra societat. Per tant cal abordar-ho amb polítiques públiques universals, adreçades al conjunt de la ciutadania. La precarietat en l'habitatge incrementa el sentiment de competència de diferents col·lectius socials i per això és necessari contar amb recursos i pressupostos reals i suficients que evitin l'exclusió social i també el racisme

_la necessitat d'abordar un tema que és escenari de racisme social i de conflictes de convivència: és necessari posar fre al que des de la nostra organització hem comprovat que augmenta, any rera any, i que a mesura que va passant el temps, va prenent noves formes: moltes de les conductes discriminatòries i racistes que una o més persones practiquen de manera quotidiana, són en el marc de les relacions de veïnatge i de convivència ciutadana.

En el resultat de la situació de discriminació, podem comprovar que hi conflueixen diversos factors, diversos ingredients que es van repetint i que són el que perpetuen les causes del racisme social, en aquest cas vinculades als temes d'habitatge i convivència:

Per una banda hi ha propietaris de pisos que abusen de la necessitat i la precarietat d'aquestes persones. Les formes de l'abús poden ser diferents (sobreocupació, preus abusius, nula habitabilitat de l'habitatge, etc.) però sempre condueixen a perpetuar una imatge negativa de la immigració, quan en realitat, aquests són el boc expiatori de la manca de polítiques públiques, en aquest cas, sobre habitatge.

També els veïns autòctons, davant aquesta explotació dels pisos del costat de casa seva, tendeixen a culpabilitzar de la situació als ocupants, en aquest cas immigrants, que possiblement, que amb la quantitat de persones que hi han de viure i les males condicions de l'habitatge, generen molèsties als veïns

També és habitual que aquestes situacions es produeixen en barris o zones del municipi que es troben urbanísticament més degradades i més faltes de polítiques

públiques que generin millores generals en els barris. Els nous veïns tornen a fer de boc expiatori de les situacions de marginalitat dels barris

_la necessitat d'abordar un tema que la seva resolució passa per implicar a diversos agents públics i privats i que encara ara no estan treballant en la mateixa direcció: adoptar solucions globals a les diferents formes de discriminació dels ciutadans immigrants amb implicació dels diferents sectors competents en la matèria.

Lamentablement l'accés a l'habitatge ja és un bloc consolidat en la Memòria de la OID, i cada any es repeteixen la mateixa tipologia de discriminacions. Davant d'aquests fets el restabliment dels drets vulnerats en cada cas individual topen amb una sèrie de dificultats que ens indiquen que cal adoptar solucions globals al problema.

_la necessitat de donar resposta a una situació que a banda d'injusta, pot provocar fractura social. El risc de no abordar les causes que generen aquesta situació injusta, pot hipotecar la cohesió social dels barris i municipis i per tant del país. No intervenir per evitar guettos socials i urbanístics pot ser un factor clau de dualització de la societat. Depèn d'on visquis tens unes oportunitats o no. Coneixem exemples de països veïns amb greus conflictes en els barris. I són fills i filles, quan no néts dels primers immigrants que van arribar. Les condicions i l'accés a un habitatge digne, en un barri i una ciutat digne, és una de les pedres angulars dels processos d'inclusió social

_la necessitat que els poders públics també tinguin en el seu haver l'obligació de fer pedagogia social quan es dissenyen les polítiques públiques: les accions empreses des dels diferents estaments governamentals, han de servir fonamentalment per resoldre els problemes dels ciutadans, però també de manera implícita i transversal, han d'ajudar a fer pedagogia d'un model social i polític que cada vegada aprofundeixi més en la democràcia i la justícia social.

_la necessitat de fer realitat un projecte utòpic . La pràctica i la defensa de valors democràtics d'una bona part del teixit social de la Catalunya actual ens ha de permetre transcendir els límits del clima neoliberal per tal que caminem cap a un nou i més just ordre social. És necessari cercar un estil de desenvolupament basat en les persones i

en la seva qualitat de vida, sigui quin sigui el seu origen i és necessari exigir als poders públics que així ho possibilitin.

Es tracta per tant que el desenvolupament d'aquest bloc temàtic, d'aquest anàlisi que ara anirem desenvolupant, es converteixi en una eina de denúncia i sensibilització contra el racisme i la xenofòbia. A través d'aquest document volem conscienciar a la ciutadania, als agents socials i a les administracions de la importància de la implicació en la lluita contra el racisme, ja que aquest no és un fet aïllat, amb una lògica independent, sinó que reflexa el nivell de respecte a la democràcia, als drets i a les llibertats d'una societat: en definitiva a la qualitat democràtica del país.

1.3 metodologia de treball d'aquest bloc temàtic

Una primera anàlisi de les denúncies rebudes a la OID entre l'any 2000-2006, així com casos publicats en diverses edicions de l'Informe Anual de SOS Racismo, ens plantegem la següent hipòtesis de treball:

les persones immigrants poden arribar a patir una doble discriminació pel seu origen a l'hora de fer efectiu el seu dret a l'habitatge:

_per una banda, la condició d'immigrant comporta que determinades persones en l'exercici de la seva professió, puguin decidir si estableixen un contracte amb una persona, simplement pel fet de ser estrangera. El cas que ens ocupa és fonamentalment si a una persona immigrada se li denega la possibilitat de llogar un pis, pel simple fet de ser d'origen forà, i sense tenir en conte la seva situació econòmica, que és el que habitualment regeix aquest tipus de relacions contractuals. A aquesta forma de discriminació a vegades s'hi pot també sumar el fet, que, en el cas que el pis sigui llogat per una persona estrangera, aquesta condició farà que les relacions de veïnatge i convivència en un immoble quedin afectades per l'origen nacional dels nous veïns, fonamentant-se novament amb prejudicis per arribar a explicar-se la realitat d'una determinada manera

_per altra banda pensem que existeix també discriminació generada a partir de les lleis i normatives: per una banda l'existència de la llei d'estrangeria aboca a les persones a

una greu indefensió, i per tant propenses a que els seus drets es vulnerin. I també de forma més subtils, existeixen normes i polítiques públiques que poden provocar en les persones immigrades, més discriminació que altres col·lectius. En aquest sentit, malgrat les legislacions referents a l'habitatge públic o altres temes socials, no són discriminatòries, si poden ser un factor de discriminació per les situacions d' indefensió en que es poden trobar aquestes persones

Aquesta hipòtesis ens fa plantejar que l'objectiu d'aquest treball és crear una eina de sensibilització ciutadana sobre la realitat del racisme i pràctiques discriminatòries en matèria d'habitatge a Catalunya a partir d'un diagnòstic de la situació i del desenvolupament de pautes d'actuació pel present i pel futur implicant els diferents agents socials, en la construcció d'una societat cohesionada.

Tanmateix, de manera específica el que perseguim, és en primer lloc, analitzar les diferents manifestacions de pràctiques discriminatòries i dificultats d'accés a l'habitatge per part de les persones immigrades i altres minories, i en segon lloc, impulsar i desenvolupar bones pràctiques, propostes i recomanacions a partir d'un treball conjunt amb els agents implicats. En algun cas ens hem servit d'informes o articles que parlen d'aspectes genèrics dels processos migratoris en l'estat espanyol

Pel que fa l'àrea territorial objecte de l'estudi, fonamentalment és Barcelona i la seva àrea metropolitana, si bé és cert que una part de material que hem utilitzat, tant de denúncies rebudes a la OID com altres documents i entrevistes realitzades són d'altres municipis fora a aquesta àrea metropolitana, però en qualsevol cas, dins la província de Barcelona.

Pel que fa el nombre d'entrevistes formals realitzades han estat 4: Federació d'Associació de Veïns de Barcelona, Associació Probens, Oficina per la No Discriminació de l'Ajuntament de Barcelona, i el Col·legi d'Administradors de Finques de Barcelona. Aquestes entrevistes han tingut l'objectiu de conèixer l'organització, les accions i serveis que realitzen en relació al tema plantejat, així com l'anàlisi i propostes de millora que volguessin plantejar.

Tanmateix hi hagut un seguit de contactes informals amb veïns i algun comerciant del barri del casc antic i raval de Barcelona que han volgut explicar la seva experiència, així com contactes amb regidors de municipis coneixedors del tema de l'habitatge

La principal font d'informació per aquest anàlisi, han estat les diferents edicions de la Memòria d'Oficina d'Informació i Denúncies, dels anys 2000 al 2006. En total 99 denúncies. Aquestes s'han vist complementades amb altres que han aparegut a diferents edicions de l'esmentat *Informe Anual de SOS Racismo*, així com articles de revistes especialitzades, premsa diària i pàgines web relacionades amb el tema de l'habitatge i/o de la immigració.

2. Perspectiva política i social de la immigració a Catalunya- Àrea Metropolitana

2.1 dades sobre immigració

Per tothom és sabut, que la història de Catalunya cal comprendre-la i analitzar-la, entre altres factors, tenint en conte els processos migratoris que al llarg de la història ha viscut el nostre país: barreges de religions, de llengües, de poblats, moviments dins el mateix territori, construcció de ciutats dormitoris, indústries, acollida de ciutadans provinents d'altres parts de l'estat espanyol, també fugides de catalans i catalanes, per finalment i el que seria el període actual, sobretot des de l'any 2000, el nostre és un país on molts ciutadans d'altres indrets, econòmicament més pobres que el nostre, han decidit fer de Catalunya el lloc on desenvolupar el seu projecte vital i familiar.

Segurament que molts poden ser els motius pels quals les diverses generacions de persones han deixat o han vingut a Catalunya, o s'hi han mogut per ella, però les raons polítiques, ideològiques, i econòmiques (i per tant polítiques), gairebé sempre han esdevingut el mínim comú d'aquestes persones que abandonen la seva llar i gairebé mai en tornen.

Des de SOS Racisme, l'anàlisi que fem dels moviments migratoris, és considerar-los com un factor més que descriu la composició i les relacions d'una determinada societat en un període concret. Pensem, que lluny de ser un accident històric que cal reparar i reconduir, esdevé, de fet una realitat, i si ens ho proposem, pot esdevenir també una oportunitat per a modificar i modificar-nos constantment i construir entre tots una societat plenament democràtica i justa

Ara bé, que ho plantejem com una oportunitat, com un element positiu de la nostra societat, no vol dir que no hàgim de prestar atenció. El bagatge individual, familiar i comunitari que aporten aquestes persones novingudes ha de ser un element d'aprofundiment democràtic i de creixement del país, i no pas un factor excloent, de

persones que venen a competir per uns minses recursos públics. Cal que tots hi prestem atenció. Sobretot, cal que els poders públics hi prestin atenció, no només a l'hora de legislar, sinó també a l'hora de fer pedagogia social

Sobre les dades numèriques que considerem més rellevats per a poder contextualitzar la resta del treball d'anàlisi que us presentem, fem esment a un seguit de xifres i dades que surten publicades en el Pla Ciutadania i Immigració¹ i que a grans trets diu el següent:

_Segons les xifres oficials del Ministeri de l'Interior referents als estrangers amb autorització de residència en vigor, entre els anys 2000 i 2005 el nombre d'estrangers ha passat del 3,5% al 6,9% del total de Catalunya. En canvi, segons les dades de padrons municipals (no oficials recollides per la Secretaria per a la Immigració), en començar el 2005, la població estrangera representa un 11,5% de la població. La diferència entre autoritzacions de residència i empadronaments creix a partir de l'any 2000 i es fa molt àmplia a partir de l'any 2002. Aquesta diferència és un indicador clar de la immigració en situació irregular que, com a la resta de l'Estat espanyol, representa a Catalunya un fenomen present i preocupant.

_Per origen, la comunitat marroquina continua essent la més nombrosa, però en termes relatius ha perdut importància. Entre les nacionalitats que destaquen pel seu creixement accelerat, cal esmentar l'equatoriana i la romanesa. La globalització ha diversificat enormement els fluxos, i a Catalunya arriben avui persones d'origens geogràfics remots. Aquesta diversificació dona com a resultat una demografia molt heterogènia amb representació d'uns 180 orígens nacionals i de més de 200 llengües parlades.

_L'evolució de la població estrangera a Catalunya en els darrers anys presenta un creixement de població originària d'Amèrica Llatina. La crisi econòmica greu que ha afectat Amèrica del Sud explica el creixement espectacular de l'arribada a Catalunya de persones procedents d'aquest continent, i que constitueix la característica més destacada del període 2001-2004. La població d'origen europeu creix a un ritme menor que la procedent d'Àfrica, Amèrica Llatina i Àsia.

¹ pla ciutadania i immigració 2005-08. Secretaria Immigració, Departament de Benestar i Família, Generalitat de Catalunya. 1a edició maig 2006

_Tant les xifres oficials com les no oficials coincideixen en el fet que un dels trets de les onades immigratòries actuals és una incidència territorial desigual i una dispersió creixent arreu del territori. L'increment del nombre d'estrangers empadronats ha estat particularment notable a les demarcacions de Tarragona, Terres de l'Ebre i Lleida, mentre que la de Girona experimenta un creixement modest. Així, doncs, el gruix de la població estrangera es concentra en la demarcació de Barcelona, on representa el 10% del total d'habitants. Ara bé, a la resta de demarcacions tenen un pes relatiu més elevat: a la de Girona, la població estrangera s'eleva al 14% dels residents; a les de Lleida i Tarragona, a l'11%; i a les Terres de l'Ebre, al 12%. Per comarques, un nombre important d'aquestes (15) superen el valor mitjà de Catalunya. La franja litoral i les àrees agràries actuen com a centre d'atracció d'estrangers.

_Pel que fa l'origen nacional dels nous arribats, la comunitat marroquina és la més nombrosa a Catalunya. El seu creixement en els darrers quatre anys és degut als processos de reagrupament familiar, ja que és un dels col·lectius amb un assentament més antic. La població llatinoamericana, ha multiplicat per cinc els efectius en el període 2000-2004. Les poblacions d'origen equatorià, colombià i argentí són les més nombroses. El col·lectiu llatinoamericà és fonamentalment urbà i es concentra en la demarcació de Barcelona. Una altra presència destacable a Catalunya és la del col·lectiu xinès; els homes i les dones es reparteixen de manera força equilibrada; el 90% viu a la demarcació de Barcelona. Els pakistanesos, homes majoritàriament, es concentren a la ciutat de Barcelona i a la resta de l'àrea metropolitana. El col·lectiu indi es distribueix entre Barcelona i la demarcació de Girona (sobretot a la Garrotxa). El col·lectiu filipí, molt feminitzat, ha perdut pes respecte de la dècada dels vuitanta, creix fonamentalment per la via dels reagrupaments familiars i es localitza a la comarca del Barcelonès. El creixement de les nacionalitats procedents de l'est d'Europa, amb Romania, Ucraïna i Rússia al capdavant, és una de les tendències més destacades dels darrers quatre anys.

_En relació a les dimensions de gènere i edat, les immigracions estrangeres a Catalunya han estat fonamentalment masculines, si bé és cert que en els darrers anys s'observa un creixement important de les dones que arriben, no sols com a cònjuges, sinó com a pioneres de migracions familiars. Ara es calcula que un 40% de la població immigrada són dones, arribant fins al 59% en col·lectius llatinoamericans com les dominicanes.

_Per abordar la presència i la inserció de la població estrangera en el mercat de treball a Catalunya, ens trobem amb una limitació restrictiva: només es disposa de dades dels qui es troben en situació regular; en aquest sentit es pot dir que les taxes d'activitat de la població estrangera (6,5% de la població) són més elevades que les del conjunt de la població, cosa que indica una taxa d'activitat superior a la dels nacionals. Aquesta xifra de treballadors en situació regular es pot complementar amb les dades que es recullen en la memòria 2005 de CITE, on es diu que "més de la meitat dels immigrants que van treballar a Catalunya durant l'any 2005 (54,68%) ho van fer en l'economia sumergida, és a dir, sense tenir permís de treball o sense contracte."²

2.2 racisme i exclusió social

Aquestes xifres per si soles no aporten més informació que un dibuix d'una societat canviant. Des de la nostra organització, però, volem destacar que un element gairebé sempre present i que influeix directament en el devenir de la població immigrada són els prejudicis socials i el racisme. Com ja hem dit anteriorment, aquest fenomen discriminatori, es sustenta en molt bona part per la desigualtat de drets que emana de les lleis. Aquesta és la primera forma de racisme i sobre la qual es recolzen les demés. I el racisme s'alimenta amb l'exclusió social. De fet cada vegada hi ha més formes de racisme que no només es lliguen a la immigració, sinó a la precarietat, i a la desigualtat..

"Les persones socialment excloses viuen en unes condicions materials i/o psíquiques que els impedeixen o que els dificulten seriosament formar i/o sentir-se part activa de la ciutadania o la comunitat. Les persones o grups que es troben en aquesta situació no poden, o tenen serioses dificultats, per accedir als mecanismes de desenvolupament personal i humà, així com als sistemes preestablerts de protecció social. Es tracta, doncs, d'un procés de segregació sobretot simbòlic, però que pot ser també físic, de la societat de referència. Un procés, per tant, de marginació o d'apartament relatiu, afavorit normalment per la debilitat de les xarxes de suport familiar i comunitari."³

Si bé, és del tot cert que no totes les persones immigrades es troben excloses, o processos d'exclusió social, també és veritat que totes elles (excepte els immigrants

² CITE memòria 2005. Comissions Obreres. Catalunya

³ IGOP. Perfils d'exclusió urbana a Catalunya, una aproximació qualitativa. Dir. Joan Subirats i Humet, Bellaterra, 2005

que venen de l'Europa dels 15) han tingut o tenen unes dificultats concretes (apartheid jurídic) que poden abocar-les amb certa facilitat en aquests processos d'exclusió social.

De fet, emparar-se a la racista llei d'estrangeria pot ser, irònicament, el que acabi conduint a les persones a ampliar el seu ventall de drets de ciutadania. Tal i com hem assenyalat anteriorment en la numeració de xifres oficials, aquestes evidencien que existeix una quantitat considerable de persones que estan en situació administrativa irregular convivint entre nosaltres. Aquestes persones que ni tant sols la llei d'estrangeria les empara, són carn de canó de diferents formes de precarietat social, jurídica, econòmica i per tant política, i com que són persones que no existeixen legalment, tampoc hi ha polítiques públiques adreçades a elles, més enllà de accions purament benèfiques portades a terme gairebé sempre per entitats socials.

En aquest sentit, tal i com es cita en el mateix informe: "Entre els immigrants en situació o risc d'exclusió social distingirem dos grans perfils segons la situació administrativa que tenen: els no regularitzats i els regularitzats parcialment per reagrupament familiar. En el primer perfil trobem els immigrants que no tenen regularitzada la situació administrativa, els «sense papers». El fet de no tenir papers els impedeix la inclusió en el mercat laboral regulat i no els permet arrendar o comprar un habitatge. La majoria treballa en l'economia submergida i viu en pisos compartits o habitacions rellogades. Quan aquestes situacions d'instabilitat es perllonguen en el temps, arriben a representar una pèrdua important de seguretat personal i d'autoestima. (...)

Entre les persones soles en situació administrativa no regularitzada i amb manca de xarxes familiars trobem també menors d'edat. Es tracta gairebé sempre de nois de nacionalitat marroquina entre els 15 i 17 anys, que han arribat sols o acompanyats d'un germà o un amic de la mateixa edat (...) aquests adolescents que arriben tenen unes expectatives semblants a les dels adults, però per a ells és molt més difícil dur-les a la pràctica, perquè es troben amb un context advers. D'una banda, perquè el fet migratori és molt més complex del que s'havien imaginat i, de l'altra, perquè, a Catalunya, (tal i com es reconeix en els tractats internacionals) fins que no han complert els 18 anys, se'ls tracta com a menors.

Les persones immigrades en situació regular per reagrupament familiar integren el segon perfil. En aquest cas, la situació de vulnerabilitat està vinculada al fet que la

residència legal que tenen en el país depèn d'un familiar: espòs/sa, pares, fills/es, etc. El fet de tenir una ciutadania mediada limita l'autonomia d'aquestes persones, així com les relacions econòmiques i socials que estableixen amb l'entorn. (...) Si volen obtenir uns ingressos propis, es veuen abocats a treballar en l'economia submergida. (...)⁴

Aquests fenòmens descrits en el citat informe d'exclusió social, es veuen personificats d'una manera descarnada en la memòria de Caritas Barcelona. Aquest text que inclou les xifres de la diòcesis de Barcelona (Barcelona, Sant Feliu de Llobregat i Terrassa) explica que durant aquest 2005, "es van atendre més de 22.463 homes, dones i infants que es troben sense els mínims necessaris i imprescindibles per viure amb dignitat. (...). El 2005 l'exclusió residencial afecta col·lectius com ara famílies amb pocs ingressos, immigrants i persones grans.

El 76% del total de la població que van atendre són immigrants que pateixen moltes dificultats per trobar un lloc on viure. (...) El 43% de la població atesa estroba en situació administrativa irregular (la dada és referent als majors d'edat).⁵

⁴ IGOP. Perfils d'exclusió urbana a Catalunya, una aproximació qualitativa. Dir Joan Subirats i Humet, Bellaterra, 2005

⁵ Memòria Caritas 2005. Construïm un espai comú. Arxidiòcesis de Barcelona

3. Perspectiva político-social de la situació de l'habitatge a Catalunya i Àrea Metropolitana

3.1 habitatge com a dret

Article 25: Declaració universal dels drets humans: Tota persona té dret a un nivell de vida que asseguri per a ell i la seva família, la salut i benestar, especialment quant a alimentació, vestir, habitatge, assistència mèdica i serveis socials necessaris, també té dret a la seguretat en cas d'atur, malaltia, incapacitat, viduïtat i vellesa o altra manca de mitjans de subsistència independent de la seva voluntat.⁶

Art.47. Constitució Espanyola: «Todos los españoles tienen derecho a disfrutar de una vivienda digna y adecuada. Los poderes públicos promoverán las condiciones necesarias y establecerán las normas pertinentes para hacer efectivo este derecho, regulando la utilización del suelo de acuerdo con el interés general para impedir la especulación»⁷

Art. 26. Estatut d'Autonomia de Catalunya: "Les persones que no disposen dels recursos suficients tenen dret a accedir a un habitatge digne, per a la qual cosa els poders públics han d'establir per llei un sistema de mesures que garanteixi aquest dret, amb les condicions que determinen les lleis"⁸

Art. 47. Estatut d'Autonomia de Catalunya: "Els poders públics han de facilitar l'accés a l'habitatge mitjançant la generació de sòl i la promoció d'habitatge públic i d'habitatge protegit, amb una atenció especial pels joves i els col·lectius més necessitats."⁸

Parlar d'habitatge és parlar de dret. És parlar de drets. És parlar de drets fonamentals reconeguts als diferents ordenaments jurídics. Quan parlem del dret a l'habitatge, parlem del dret de tota persona a residir on cregui que pot complir les seves necessitats i els seus desitjos. I per a garantir aquest dret, cal que l'Estat apliqui la normativa i sobretot faci polítiques públiques a favor de que tots els ciutadans, quin sigui el seu origen, condició, situació administrativa, situació econòmica, etc pugui gaudir d'un habitatge digne.

El dret a l'habitatge forma part del conjunt de drets econòmics, socials i culturals, i en aquest cas tant té una dimensió col·lectiva, com una esfera purament individual.

⁶ Declaració Universal dels Drets Humans 1948

⁷ Constitució Espanyola. Desembre de 1978

⁸ Estatut Autonomia de Catalunya. Juny de 2006

⁸ Estatut Autonomia de Catalunya. Juny de 2006

L'assoliment d'aquest dret, dignifica la vida de les persones. Igual com la sanitat, l'educació i les pensions, l'Estat de benestar hauria de prioritzar l'accés a un habitatge digne per a tothom com un principi fonamental i com un bé social de primer ordre, encara que això pugui arribar a significar trencar les regles del mercat. No es pot limitar a una declaració d'intencions, sinó que les intervencions han de dirigir-se a crear unes condicions adequades per l'exercici d'aquest dret

Ara bé, la política de protecció i promoció d'habitatge en el nostre país, és un dels àmbits més febles de l'estat del benestar. Al llarg dels anys les diferents intervencions s'han vist condicionades per l'evolució alcista dels preus de l'habitatge, per la regressió progressiva del lloguer versus la propietat, per la despesa pública feble i encarada gairebé tota a deduccions fiscals i per la gairebé inexistència de promoció pública d'habitatge social. La conseqüència d'aquestes minses polítiques públiques, les pateixen les persones més vulnerables, que en aquest cas s'extén a moltes famílies de classes populars i mitjanes. En el cas de les persones immigrades, l'habitatge, conjuntament amb la situació legal i el treball, constitueix un dels aspectes claus en la seva integració. Per contra, la manca d'habitatge digne obstaculitza greument els processos de participació i els aboca a una espiral d'exclusió social.

Al llarg dels anys, les diferents administracions públiques, han aplicat un seguit de mesures amb l'objectiu de paliar i corregir aquesta dificultat en l'accés a l'habitatge.

Lluny de voler fer un anàlisi exhaustiu de com han evolucionat les polítiques públiques a favor de fer efectiu el dret de l'habitatge, sí podem dir "que en molt bona part s'han limitat a subvencionar la compra d'habitatges a famílies, sense abaratir el preu mitjà del mateix, (...) mentre que s'ha exclòs una política orientada a col·lectius amb menys recursos, no rentables políticament"¹⁰. Similars conclusions són les que s'aporten en l'Informe "Habitatge, un dret vulnerat"¹¹ on s'agrupen les diferents línies d'accions segons dues idees claus que expliquen la política d'habitatge a Espanya en les últimes dècades:

A) Tendència a la debilitat. Les polítiques públiques han tingut un impacte social escàs. Aquestes no han fet efectiu el dret a l'habitatge: les seves taxes de

¹⁰ A. Algaba. La discriminación en el acceso al mercado de la vivienda: las desventajas de la inmigración. Novedades y permanencias. Revista Scripta Nova, Vol VII, num 146 Agost 2003

¹¹ Equip Anàlisi Política UAB. Gomà et al. Habitatge: un dret vulnerat: estudi i aproximació a les discriminacions en l'accés a l'habitatge a la ciutat de Barcelona. Octubre 2001

cobertura han sigut baixes i la seva intensitat de protecció molt dèbil. En unes altres paraules, *només col·lectius reduïts* de població han tingut accés als programes d'habitatge, els quals *han corregit només lleugerament* les condicions de mercat.

B) Tendència a la unidimensionalitat. Tot i l'estructura complexa de l'agenda pública de l'habitatge, les polítiques realment existents han estat entorn a la *regulació de l'accés protegit*. Regulació englobada en Plans d'habitatge que han articulats subvencions directes, crèdits a baix preu pactats amb la banca, i subsidis públics addicionals al tipus d'interès pactat. Tot això focalitzat sobre col·lectius en funció de la renda, l'edat i l'estructura familiar.

Sembla doncs que les polítiques d'habitatge no s'han orientat en gairebé cap cas cap als sectors més desprotegits, i menys als que es troben en una situació d'exclusió severa

Cal afegir que des de la perspectiva únicament d'immigració, la llei d'estrangeria i decrets posteriors ¹², més que vetllar per garantir el dret a l'habitatge, obliga a tenir-lo. Ho veurem en el cas del reagrupament familiar, però també pot ser motiu d'extinció de l'autorització del permís de residència i/o treball no disposar d'un habitatge adient

3.2 habitatge com a producte de mercat

L'actual economia espanyola té dos valors de mercat, actualment protagonistes, que condicionen, o més aviat dificulten, el dret a l'habitatge: la construcció i el sector financer. Per tant fer polítiques públiques a favor de l'accés a l'habitatge per a tots els ciutadans vol dir legislar contra interessos dels pilars del mercat que es troben avui per avui, més dinàmics. Això, sumat a l'existència d'un elevat percentatge de famílies que són propietàries d'un o més habitatges, fa que, qualsevol política que pretengui eradicar les causes que denegen la universalitat d'aquest accés a l'habitatge, o disminuir els drets de la propietat per a respondre a necessitats d'un altre sector de la població que encara no té habitatge, pot trobar una forta oposició d'una bona part de la ciutadania.

¹² Real Decreto 2393/2004

Una de les conseqüències més directes del valor de mercat de l'habitatge, és que per molts ciutadans és impossible pagar el que el mercat demana per fer efectiu aquest dret. Per contra, hi ha un altre grup de ciutadans que adquirir habitatges li pot estar servint per lucrar-se i especular amb aquest bé de mercat. D'aquesta manera l'habitatge ha esdevingut una forma de ser propietari i alhora de ser un recurs amb el que optar per obtenir diners, principi fonamental del capitalisme.

Com veurem en el posterior anàlisi de les denúncies, l'habitatge és un element bàsic de maltractament i d'explotació de les persones més febles.

La major part de persones immigrades accedeixen (si més no en les primeres fases del procés migratori)¹³ a pisos de lloguer en determinades zones de la ciutat més permeables a absorbir les persones nouvingudes. En aquest sentit, l'oferta de lloguers existent en aquests barris, és cada vegada més escassa i hi competeixen diferents grups de població autòctona a demés dels immigrants. Aquest mercat de lloguer és percebut per la població amb escassos recursos com una jungla on s'imposa la llei del més fort, mentre el propietari se situa en una posició ventajosa perquè incrementa els preus donada la gran competència que hi ha. El negoci encara pot augmentar més perquè aquests pisos es troben en zones de les ciutats (barris marginals, nuclis històrics) on les condicions d'habitabilitat de molts edificis està molt per sota dels mínims de salubritat i dignitat exigible. Aquests pisos, al no complir el mínim establert, genera un nou mercat sense cap tipus de cobertura legal ni garantia. En cap cas aquests pisos es podrien posar en el mercat normalitzat de lloguer, però la necessitat i el cúmul de situacions de precarietat, fa que aflorin autèntiques competències per a accedir a una possibilitat d'infrahabitatge

Protegir l'accés a l'habitatge, per a tothom, necessàriament atempta contra els interessos dels més poderosos: constructors i empreses financeres

¹³ Labrador y Merino, han distingit tres moments en el procés d'assentament dels immigrants respecte els usos de l'habitatge. La forma més habitual és el lloguer d'una habitació, sovint compartida, una vegada ja es té suficient coneixement del mercat ocupacional, els immigrants disposen de ciertos recursos y es posible l'elecció d'un espai de convivència, encara que sigui provisional, generalment en un pis de lloguer amb familiars o amics seleccionats. 3r moment, una vegada reunificada la família, l'objectiu és aconseguir estabilitat relacional i intenten establir-se en un habitatge habitual, generalment llogada (...).

LABRADOR, J. y MERINO, A., «Características y usos del hábitat que predominan entre los inmigrantes de la Comunidad Autónoma de Madrid», en Migraciones, N.º 11, junio 2002, .

4. diagnòstic de la situació. Políedre de les discriminacions

4.1 Introducció

A continuació s'expliquen totes les denúncies rebudes a la nostra oficina de denúncies en relació al tema de l'habitatge des del gener del 2000 fins el setembre de 2006. (veure annex)

La informació que recull aquesta taula és merament una fotografia de la realitat que arriba a SOS Racisme, per tant la tipologia de situacions descrites, així com la freqüència de les mateixes, no té perquè ser un viu reflex del què realment passa als nostres barris i municipis.

De fet, i complementant la informació que us expliquem, amb notícies de premsa, contactes amb entitats socials, observació de camp, cartes a ajuntaments etc, ens fa pensar que les denúncies que tot seguit us presentem no representen un percentatge numèric considerable del que està succeint a Barcelona i voltants. Tot i així pensem que la nostra aportació és vàlida per quant mostra que existeix el problema i que marca una tendència que any rera any, va augmentant.

La informació ve organitzada segons unes variables, que fonamentalment pretenen explicar quina és la situació de discriminació i qui i com és la persona discriminada. Expressament no hem volgut explicitar més les formes de resoldre la situació ni si el resultat ha estat favorable segons els interessos de les persones denunciants. El nostre objectiu, per tant, ha estat prioritzar sobretot el tractament informatiu de la denúncia; en primer lloc perquè necessitaríem molt d'espai per donar tota la informació sobre el com ho intentem resoldre en cada cas, i possiblement aquest extrem seria objecte d'una altra investigació. També perquè la pròpia experiència ens porta a diversificar molt les formes i a reconèixer que mentre la denúncia jurídica resol poc, tard i és molt difícil de demostrar la situació de discriminació, el diàleg en les diferents formes (mediació, negociació, ampliació de la informació, etc) és el que potser acaba sent més efectiu, que no necessàriament el més gratificant per la persona discriminada, que sovint busca una resposta ràpida i justa a la seva situació. A més hi ha un índex de tancament de casos més elevat que en altre tipus de denúncies,

perquè ens hem trobat amb persones que una vegada troben un altre pis, decideixen abandonar el tema.

La organització de la informació, per tant, és la següent:

::Dades de identificació personal: Numero de expedient segons la nostra organització que també inclou l'any, la nacionalitat, el gènere, l'edat, la situació administrativa (segons aplicació de la llei d'estrangeria), així com si hi ha suport de persones autòctones

::Dades identificació de la denúncia: descripció dels fets, quins agents hi ha implicats, si existeix vincle familiar entre els mateixos

::Gestió i resolució: agents implicats

4.2 anàlisi de les denúncies

4.2.1 qui denuncia

La nacionalitat de les 99 persones que han vingut a la OID a denunciar una situació de discriminació en temes d'habitatge, es distribueix de la següent manera:

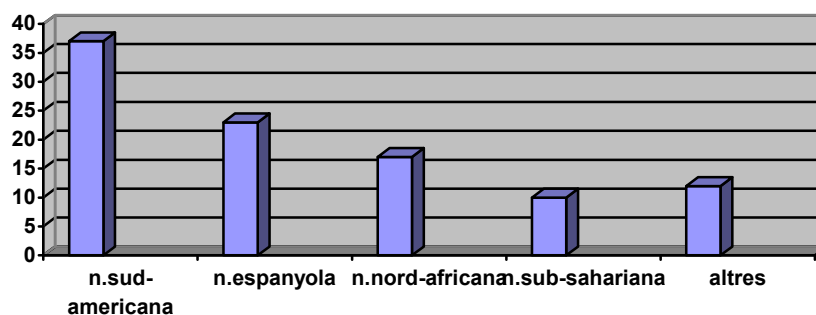
37 són de nacionalitat sudamericana, dels quals 10 són equatorians

23 són de nacionalitat espanyola,

17 són de nacionalitat nord-africans, dels quals 13 són marroquins

10 són de nacionalitat subsahariana

la resta fins arribar a 99 són d'altres nacionalitats

Volem destacar que gairebé una de cada quatre persones que venen a denunciar a la OID, tenen nacionalitat espanyola. Aquest és un factor positiu si afegim que 9 d'aquests ciutadans espanyols, el que denunciem és el coneixement de situacions que estan patint veïns d'altres nacionalitats, o anuncis que veuen en premsa, internet, etc. La resta, de persones espanyoles, 12, o bé són parelles de persones d'origen immigrant, o bé, tenen nacionalitat espanyola, però els trets físics són diferents als cànons majoritaris, fent sortir d'aquesta manera el racisme més biològic que encara existeix a la nostra societat. Cal posar un punt d'alerta, ja que són persones que porten temps entre nosaltres i que només els trets físics i no les lleis els diferencien de la resta d'espanyols. És una anticipació del que pot passar amb les anomenades "segones generacions".

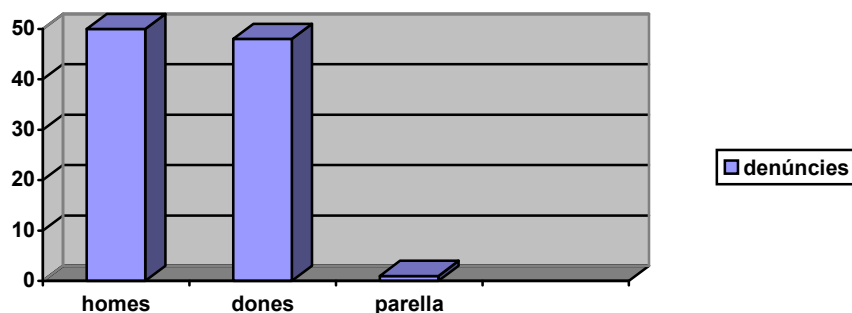
De totes maneres volem ressaltar de manera positiva la consciència i l'actitud crítica de les persones autòctones que denuncien aquests casos de discriminació.

També cal destacar que el principal grup de persones denunciants (37) són d'origen llatinoamericà, de fet hi ha un lleuger increment d'aquest col·lectiu en els darrers anys, factor que pot tenir a veure que és el col·lectiu que més va incrementant la seva arribada al nostre país i també per la consolidació dels processos migratoris amb l'arribada de la resta de família a través del reagrupament familiar.

Per altra banda, i atenent a altres fonts d'informació i d'observació del que passa al carrer, el fet que només el 10% de les persones denunciants són subsaharianes, ens fa pensar que potser són les que menys denuncien i no pas les que pateixen menys discriminació.

Pel que fa el **gènere** de les persones denunciants, pràcticament no existeix diferència entre homes (48) i dones (51). Aquesta proporció també es manté amb les persones de nacionalitat espanyola i llatinoamericana: de les persones d'aquestes nacionalitats que han vingut a la OID a denunciar, al voltant la meitat són dones. Aquesta proporció, però, es capgira amb el col·lectiu nord-africà i sub-saharià ja que aproximadament són 3 de cada deu dones les que denuncien.

Si comparem aquestes xifres amb la resta de denúncies de dones que arriben a la OID, observem que les dones representen entre un 40 i 50% de les denúncies referides als blocs relacionats amb les manifestacions del racisme social: discriminació en serveis, agressions de particulars i conflictes veïnals. Els motius poden ser diversos, però la interpretació que en fem nosaltres, és perquè alhora que augmenten les dones en el procés migratori, també augmenten les discriminacions en els espais on la dona immigrada té més presència pública. Les dones immigrades són un element clau en la integració de la família en la comunitat però també aquest rol social provoca que siguin víctimes d'actituds racistes o xenòfobes en els afers de la vida quotidiana. Les denúncies per discriminació en l'accés a l'habitatge respon a aquest context descrit.

En relació a la **situació administrativa**, la major part de persones que hem atès, més del 90%, són persones en situació administrativa regular. Pensem que aquesta proporció no és la que potser més s'ajusta a la realitat. Creiem que existeixen moltes situacions discriminatòries que pateixen les persones en situació administrativa irregular i que per diversos motius no arriben en persona a les nostres oficines.

Entre aquests motius, segur que hi ha una part que és el propi desconeixement del nostre servei d'atenció a les víctimes. Però segurament també hi ha un conjunt de

raons que tenen a veure amb la situació d'indefensió en què es troben i se senten les persones en situació administrativa irregular.

Novament l'existència d'aquesta llei d'estrangeria (igual que les anteriors) exclou a uns ciutadans que es queden pràcticament sense el reconeixement de cap tipus de dret i que es troben en una situació greu d'exclusió social generada per la pròpia llei d'estrangeria. Possiblement, aquests ciutadans volen passar el màxim de desapercibuts, sense publicitar massa la situació de vulneració de drets amb la que es veuen i sense recórrer a fer efectius els seus precaris drets ni tant sols el de la informació que organitzacions com SOS Racisme, entre altres, podem oferir.

En aquest sentit, si ens fixem en les diferents fases per les que passen les persones immigrades, que citen Trilla i Aramburu¹⁴, no és fins la última de les tres en que aquestes persones es troben amb conflictes amb veïns, problemes de lloguer, desallotjament per impagament; les anteriors fases estan caracteritzades per un major grau de precarietat (subarrendaments, amuntegament, ocupacions ilegals, etc.). També els membres de la FAVB¹⁵ ens van explicar que les persones que arriben al servei de suport al lloguer de l'habitatge per a persones immigrades, porten vivint aquí una mitjana de dos o tres anys i el que busquen és anar a viure sols o molts casos també per reagrupació familiar. És a dir, són persones que ja no estan en les situacions més adverses possibles entre la població immigrada.

De fet si ens fixem amb les denúncies rebudes de persones en situació irregular, tres de les quatre fa referència a problemes productes de la sobreocupació de pisos, que és un dels exemples més clars d'explotació, de vulneració de drets i d'exclusió social en les que viuen moltes persones immigrades en situació irregular

Referent a si les persones denunciants tenen **vincl amb una persona autòctona**, pensem que aquest és un element important a tenir en conte, tant a l'hora de plantejar la situació o denúncia a un organisme públic o privat, com a l'hora de resoldre la situació. En aquest sentit, del total de les denúncies rebudes a la OID, només 13

¹⁴ TRILLA, C. y ARAMBURU, M. «Políticas de vivienda para la inmigración», en Seminario Las Corporaciones locales ante el reto del alojamiento y la vivienda social, Consorcio Pangea, Alicante, octubre 2002.

¹⁵ federació d'associacions de veïns de Barcelona

s'explicita que tenen suport d'una persona autòctona que tant potser un veí, com també algun professional conegut que pot donar un cop de mà.

Aquest factor cobra una importància molt gran, i no només pel fet que el contacte amb un autòcton pot ajudar a obtenir informació per a denunciar o resoldre la situació, sinó també atenent al punt de vista psicològic de les persones víctimes d'una discriminació. La incomprensió, desconfiança, obsessió pel que està passant, pot esdevenir un trastorn mental, si no hi ha persones al voltant que puguin recolzar i donar suport a la víctima.

Un factor clau a l'hora de mesurar l'exclusió social sigui quin sigui el motiu, és justament en la mesura de l'existència o no d'una xarxa social que pugui suportar i aixoplugar situacions adverses de les persones.

4.2.2 què denuncien

Seguidament hem procedit a fer una classificació, polièdrica, en funció de la tipologia de situació discriminatòria que s'explica. D'aquesta forma hem identificat com a mínim 6 maneres diferents on les persones immigrades són discriminades o bé es troben en major grau d'indefensió que la resta de població. Per il·lustrar bé aquestes formes, hem tornat a transcriure, aquesta vegada amb més deteniment, alguna denúncia que hem considerat exemplificadora, així com alguna notícia apareguda en premsa. En aquest sentit l'anàlisi que fem d'aquestes informacions també ve complementat per aportacions que fan altres estudis i organitzacions. La classificació proposada és la següent:

1 Denúncies que descriuen la denegació a un habitatge pel fet de ser d'origen estranger.

- **129/06**

P.L. ens envia un correu en el que denuncia un anunci del diari "Sabadell Press" per posar un anunci publicitant un pis de lloguer on es concreta "extranjeros no".

- **030/06**

M.O. i la seva parella van a una immobiliària a visitar un pis per llogar que els interessa. Porten tota la documentació que els requereix la immobiliària, que diu que ja els telefonarà. Això no succeeix. Passada més d'una setmana telefonen ells, durant la conversa li pregunten que si viurà la noia sola. Ella contesta que amb el seu marit. Durant la conversa surt que el seu company és magrebí. Tornen a telefonar i els donen llargues. Finalment els telefonen dient que

el propietari ja té el pis aparaulat. A ells els fa dubtar i al cap de mitja hora telefona un amic de la parella a la immobiliària interessant-se pel mateix pis i li diuen que està lliure.

- **002/03**

Un ciutadà marroquí és disposa a llogar un pis a través de l'empresa Finques F. i un cop ha aportat la paga i senyal, el contracte i les nòmines li diuen que no li poden llogar, ja que el propietari a manifestat explícitament que no vol estrangers. En posem amb contacte amb la immobiliària i ens confirma que no es va llogar el pis perquè la persona era marroquí. Els informem que estan incorrent en una il·legalitat, a la qual cosa responen que això es responsabilitat del propietari. Presentem una queixa a la immobiliària i rebem com a resposta que Finques F.no va adoptar cap actitud discriminatòria i que en tot cas, els criteris d'arrendament excedeixen la seva responsabilitat. A la carta s'especifica que l'arrendador no va voler llogar el pis per "experiències negatives anteriors" amb determinats arrendataris. A partir d'aquí presenten una denúncia per la via judicial de la qual estem esperant que avanci.

Aquest apartat aplega a un total de 44 denúncies de les 99 exposades. En elles es descriu la situació quan una immobiliària o algun dels seus treballadors, decideix posar impediments difícils de superar o, directament no llogar el pis, a persones simplement per el fet de ser d'origen estranger.

A Barcelona i les poblacions properes, en molt poques ocasions hi ha la possibilitat de negociar i acordar directament entre propietari i llogater. Gairebé sempre, hi ha intermediaris, una immobiliària, que gestiona aquesta relació contractual. Per això és difícil saber qui d'ambdós té més interès en no llogar el pis a persones immigrants. La última paraula, sempre la té el propietari i és ell qui pot modificar les condicions.

Les tres denúncies que hem escollit representarien diferents tipologies de persones que se senten víctimes de racisme: per una banda hi ha un ciutadà català que veu un anunci racista i decideix informar-ho, la segona, on s'escenifica que els problemes comencen a existir quan la immobiliària s'assabenta que la parella del potencial llogater és estrangera, i en el tercer cas s'explicita directament que no el propietari no vol llogar pisos a persones estrangeres

Les situacions descrites venen a demostrar com la desconfiança i el desconeixement de l'altre pot arribar a esdevenir una font de discriminació racista. Els dubtes dels arrendadors (ja sigui els propis propietaris o els professionals intermediaris), que legítimament poden existir sigui quina sigui la persona a qui han de llogar el pis, en el cas que ens ocupa, aquests dubtes s'expressen en termes de prejudicis, de por a la utilització i al mal ús de l'habitatge, de tenir problemes amb els veïns. I com no, també, raons d'ordre econòmic: llogar un pis a una persona immigrada pot representar una

desvalorització de l'immoble si la zona arriba a ser catalogada socialment com d'immigrants.

Aquestes pors dels arrendadors es poden traduir en dues actituds: rebutjar directament llogar a persones immigrades, o bé llogar-los-hi, però aplicant un sobrepreu i altres tipus de condicions, que compensi riscos

En molt poques ocasions podem diferenciar quan la discriminació és exercida per el propietari del pis o bé per l'administrador o la immobiliària. Ara bé, malgrat els dos casos són diferents, a efectes de qui discrimina segons el punt de vista de la víctima, és el mateix. De vegades ens hem trobat que l'administrador mostrar empatia i comprensió cap a l'actuació de SOS Racisme, però prioritza mantenir el client propietari, més quan, hi ha una gran demanda de pisos de lloguer i per tant no tindrà dificultat en trobar un altre llogater.

En conversa amb els responsables del col·legi de administradors de finques, aquests reconeixen que la seva resposta en aquestes situacions, és que no hi poden fer res perquè la última decisió sempre és del propietari i que si ells imposen alguna cosa poden canviar d'administradors. Ells, però, reconeixen que fan formacions i reunions periòdiques per intentar que eradicar aquestes actituds ¹⁶

Evidenciant encara més aquests comportaments, els responsables de l'organització Probens¹⁷, ens van explicar que una de les situacions que més es produeix, és que ells han de trucar i concertar l'entrevista per presentar-se després amb la família immigrant sense avisar-ho prèviament. En alguna ocasió, han fet trucar a la família directament i el nivell d'èxit ha estat nul. Fins i tot han fet la prova de trucar per un anunci una persona d'aquí i seguidament una persona estrangera i la resposta ha estat totalment oposada, a un li concertaven l'entrevista i a l'altra li deien que el pis estava llogat. També la FAVB aconsella a les persones immigrants, sobretot les que no tenen regularitzada la seva situació, que per realitzar la primera trucada per llogar un pis ho faci una persona autòctona per tal de facilitar una primera informació.

¹⁶ col·legi d'administradors de finques de Barcelona

¹⁷ PROBENS, Associació per a l'estudi i promoció del benestar social

Cal fer referència que en aquestes denúncies d'accés a l'habitatge, l'article 512 del nostre codi penal especifica: "Els que en l'exercici de les seves activitats professionals o empresarials deneguessin a una persona una prestació a la que tingui dret per raó de la seva ideologia, religió o creences, la seva pertinença a una ètnia, raça o nació, el seu sexe, orientació sexual, situació familiar, malaltia o minusvalia, incorreran a la pena d'inhabilitació especial per a l'exercici de professió, ofici, indústria o comerç, per un període de un a quatre anys".¹⁸

Podríem entendre doncs, que la pràctica duta a terme per aquests agents és punible segons l'article 512 del nostre codi penal. La realitat és que, un cop s'aconsegueix que es retiri l'anunci, la discriminació no acaba. Així, quan l'agència immobiliària o l'administrador de finques entén que el que ha fet és il·legal i elimina aquest filtre, el propietari final del pis no ho farà, doncs l'agent immobiliari acostuma a incloure aquesta clàusula per voluntat expressa del propietari. El resultat serà el mateix: la persona no podrà llogar l'habitatge donada la seva condició d'estranger, però aquest cop la discriminació serà molt més subtil i la víctima només tindrà la sensació d'haver estat discriminat, però sense cap prova doncs ningú li dirà que no li lloga el pis per ser estranger, sinó perquè ja hi havia altres persones interessades abans, per exemple.

Cal destacar la importància de que tant les persones responsables dels serveis com els mateixos treballadors, prenguin consciència de les severes conseqüències que les actituds discriminatòries tenen sobre la vida quotidiana de les persones afectades. Volem insistir en el factor psicològic de les víctimes, el que els hi pot representar que descaradament, o també de manera subtil, i complint la resta de requisits, no puguin exercir aquest dret tan fonamental.

En aquest sentit, la FAVB ens informa que una de les principals funcions del "servei de suport al lloguer de l'habitatge per a persones immigrades", consisteix, entre altres, en fer un acompanyament psicològic a la persona que està en recerca de pis, ja que l'adverteixen que perquè el procés fins que puguin arribar a llogar un pis pot ser molt llarg, complex i injust

Sense ànims de ser cíncics, una bona opció per esquivar aquestes situacions descrites, podria ser la de comprar un pis; els venedors mostren menys prejudicis perquè es

¹⁸ codi penal

desprenen de l'habitatge i totes les pors i desconfiances que abans descrivíem ja no ocupen un lloc tan determinant. Tot i així es coneixen denúncies de venda de pisos a persones immigrants amb afectacions urbanístiques o patologies constructives com en el Turó de la Peira i al barri del Carmel. De totes maneres la dificultat per comprar un pis està en l'alta precarietat del col·lectiu al que fem referència i els prohibitius preus de l'habitatge.

Volem també reconèixer des d'aquestes pàgines que també hi ha propietaris que no estableixen diferències en funció de l'origen dels demandants i fins i tot prioritzen llogar el pis a col·lectius amb major risc social, com els immigrants

2 Denúncies que descriuen problemes de convivència veïnal producte d'estereotips racistes

- **043/05**

La Sra. C.R. va acudir a SOS Racisme molt afectada per una situació que està vivint a l'immoble on resideix amb la seva família a Sant Vicens dels Horts. Ens explica que des de fa dos anys i mig, venen patint una situació d'assetjament continu per part dels veïns que viuen just dalt, situació que s'ha agreujat d'una manera important durant els darrer any. Segons la Sra. C.R. aquests veïns, a la mínima oportunitat, truquen a la porta per queixar-se, sempre de males maneres i, utilitzant insults com: "Immigrantes de mierda" o "Iros a la mierda de país del que venís", entre molts altres. També han rebut amenaces de mort, els han escopit mentre passaven pel seu costat al moment d'accedir a l'escala i els han prohibit l'ús de l'ascensor sota l'amenaça de ser agredits. També ens fa saber que els seus veïns utilitzen bitlles que fan rodar per la casa. Els innumerables conflictes han anat més enllà de l'escala per reproduir-se al carrer, on la família de la Sra. C.R. ha tornat a estar víctima d'insults i amenaces constants. En el moment de la primera entrevista, la Sra. C.R. es mostra molt afectada i ens demana ajuda per solucionar aquesta situació. Manifesta estar desesperada per què ja ha utilitzat tots els recursos que tenia al seu abast: ha escrit a l'Ajuntament, ha anat a la policia i ha parlat amb advocats. A tot arreu li han dit que no es pot fer res. La Sra. C.R. no vol denunciar jurídicament els fets per què entén que no es pot denunciar una situació global sinó només uns fets en concret, i això no solucionaria el problema. A més, sembla ser que els seus veïns ja han tingut molts problemes amb altra gent en el barri, pel que ni a la seva comunitat de veïns vol fer res al respecte.

Acceptem el cas i intentem contactar amb els veïns denunciats per conèixer la seva versió dels fets, que mai ens contestaran. També, realitzem un seguit d'entrevistes de suport tant amb la Sra. C.R. com amb la seva família, que estan molt afectats. La situació que viuen els ha canviat l'ànim i no han pogut marxar del pis perquè tenen dificultats econòmiques, a part de ser coneixedors de la dificultat afegida de ser estrangers.

Derivem a la família a la Fundació EXIL, per tal que rebin suport psicològic. Ens plantejem diferents intervencions: La víctima no vol denunciar els fets en cap cas però accepta que contactem amb els Serveis Socials de l'Ajuntament i amb el president de la comunitat de veïns. Des de Serveis Socials ens informen que ja tenen coneixement del cas, que els presumptes assetjadors són una família conflictiva i que, des de l'Ajuntament no pot fer-se res. Demanem una actuació policial que no arriba mai, i que sabem que per tal que es doni ha d'haver una ordre judicial, prèvia denúncia d'uns fets jurídicament "greus". Realitzada l'anàlisi jurídica del

cas, veiem que en cap moment s'ha arribat a l'agressió física, i tant els insults com les amenaces, encara que contínues, són constitutives de falta administrativa i no de delictes, pel que la via policial no és possible. Tanmateix, la Sra. C.R. ha acudit en diverses ocasions a la policia local, on l'han informat que la única cosa que pot fer és denunciar. La família està buscant un nou pis de lloguer, ja que la situació s'ha tornat a agreujar

Aquest apartat aplega a les denúncies que fan referència a la justificació, des del punt de vista ètnic i cultural, de determinats problemes de convivència veïnal. Les dificultats relacionals existents en qualsevol bloc d'habitatges, s'expliquen en la mesura que una de les persones implicades és habitualment d'origen estranger

Aquests dificultats si no es gestionen correctament, poden esdevenir atacs racistes, insults, molèsties contínues, coaccions i fins i tot agressions físiques entre ciutadans. També volem alertar que aquests casos de dificultats de convivència en els blocs d'habitatges poden ser la gènesis de conflictes veïnals a nivell de comunitat; per exemple en el cas dels oratoris de musulmans, on una part de ciutadans condiciona negativament les polítiques municipals.

Existeix un discurs predominant que utilitza l'argument de la diferència cultural com un factor que per si sol genera conflicte entre ciutadans, en comptes de posar l'accent en les desigualtats socials i en els problemes estructurals de la nostra societat, sent l'habitatge un d'ells

Les denúncies d'aquest bloc són un exemple clar del que des de SOS Racisme entenem com a racisme social: pràctica que suposa l'expressió més quotidiana i propera del racisme, ja que els seus protagonistes són les persones, la gent del carrer i l'escenari on transcorren aquestes actituds són en l'àmbit més quotidià de la persona: carrer, casa, escola, botigues, etc. Al llarg dels anys aquest tipus de racisme ha anat augmentant, i no només afecta a les persones de més recent arribades, sinó a famílies que ja es troben de fa anys establertes entre nosaltres.

Tot i que les agressions o discriminacions poden no semblar molt greus, d'acord amb la importància dels danys físics o materials, el dany i el desgast psíquic que pateixen aquestes víctimes pot arribar a crear una atmosfera de convivència insuportable. Això passa perquè les persones en conflicte viuen en un mateix bloc, barri, poble; és a dir, conviuen en la vida quotidiana i, malgrat la relació està malmesa, s'ha de continuar convivint. Quan arriben a la OID troben en l'espai que els oferim, un suport social que els ajuda a canalitzar l'angoixa. La simple escolta es pot convertir en un

acompanyament en aquesta situació tan estressant. En els casos més greus i que poden arribar a produir un trastorn mental, es deriva cap a un especialista.

L'exemple que hem triat ens permet veure tots els ingredients alhora: agressions verbals, humiliacions a tota la família, dificultat per a demostrar els fets, impunitat de l'agressor, incapacitat dels poders públics per a protegir la família, dificultats econòmiques per poder prendre decisions més dràstiques..

Pensem també que és necessari fer una reflexió al voltant del paper de l'administració en relació a aquest tipus de denúncies, que malgrat estan plantejades a nivell de veïns, nosaltres creiem important analitzar quin és el paper de les administracions públiques. I pensem que hi ha dos nivells:

El primer nivell de responsabilitat de l'administració pública és l'enfocament i plantejament del fet migratori a partir de la llei d'estrangeria. Aquesta llei genera prejudicis vers les persones estrangeres pel simple fet que tenen un ordenament jurídic diferent a la resta de ciutadans. Cal afegir també que les mancances de polítiques socials i d'inversió en serveis públics, provoca la competència entre els sectors socials més vulnerables, i fa néixer sentiments, paraules i accions racistes dels ciutadans del carrer.

I el segon nivell de responsabilitat de l'administració pública en aquest tipus de conflicte, passa pel paper que juga de protecció a la víctima. Si observem el que descriu la denuncia, s'intenta intervenir des de serveis socials però no s'obté cap èxit, i tampoc la policia local pot canalitzar degudament el conflicte.

Per tenir més dades de quin és el paper de l'administració local, des de SOS Racisme hem fet l'exercici d'enviar un correu electrònic anònim a diferents ajuntaments de la demarcació de Barcelona per veure quina resposta donaven en relació a la protecció de la víctima. La situació descrita que vam enviar és la següent:

Benvolguts

El motiu de la present és per informar-los d'una situació que com a veïna del municipi em preocupa una mica

Jo visc a un edifici en un carrer prop de l'ajuntament des de fa uns vuit anys. Fa uns mesos, potser un any que ha vingut a viure una família crec que marroquina o d'algun altre lloc, que tenen fills i imagino que els porten a l'escola perquè els he vist amb carteres d'escola. No se si tenen papers, però imagino que sí perquè el pare de família està treballant

És una família que, la veritat, és molt discreta i a l'escala, segons la meva opinió no causen cap problema. Però no tothom pensa el mateix i en concret un veí més antic que jo va començar a

fer córrer per l'escala que si fan soroll, que si els nens salten, que si cuinen amb espècies, que si no netegen la casa, i tot ho justifiquen perquè són marroquins i jo no se ni si són marroquins o d'un altre país...

La veritat és que cada vegada hi ha més veïns que se sumen a aquestes opinions de la família i fins i tot algú els ha insultat i els ha amenaçat que farà el possible per fer-los fora del pis i també del país???

Jo de vegades parlo una mica amb la dona i el poc que m'ha explicat és que està bastant espantada i no sap com fer perquè els veïns no l'insultin. També he parlat amb algun veí perquè pari una mica aquesta escalada, però es que a la meua escala jo no conto amb gaire credibilitat i em veuen sempre com defensant opinions minoritàries. Però jo simplement he vist com de malament es tracta aquesta família simplement per ser estrangera i que cada vegada això va a més

I jo pregunto, que puc fer? Que els hi puc dir a aquesta família que facin? Hi ha algun servei a l'ajuntament que pugui ajudar a resoldre la situació? Els envio a serveis socials? A la Guardia urbana? Hi ha alguna organització que els pot ajudar? Penso que aquesta situació també els deu afectar psicològicament

*Gràcies per endavant i espero poder rebre alguna resposta que ens ajudi a resoldre aquesta situació,
Una veïna*

En el quadre que seguidament us presentem, es recull la resposta dels diferents ajuntaments que van tenir a bé contestar-nos el mail. Concretament vam enviar-ne 20, i hem obtingut 12 respostes, que hem ordenat segons la data d'arribada.

La columna de l'esquerra informa del nombre d'habitants del municipi, sense citar-lo, i la de la dreta, del contingut del mail:

Ajuntament	Descripció resposta
219.163	Bon dia, L'Ajuntament dexxx ha rebut el vostre missatge via correu electrònic. Podeu demanar informació relacionada directament a: Ajuntament - Serveis socials d'atenció primària - Equip xxxx. Aprofitem l'avinentsa per saludar-vos i posar-nos a la vostra disposició per a qualsevol qüestió. xxxx, Servei d'Atenció al Ciutadà
15000	Des de l'Ajuntament dexxxx li informem que pot posar-se en contacte amb la coordinadora del programa d'igualtat i ciutadania: Ajuntament xxxxx Restem al aseva disposició per a qualsevol consulta. Preguem que per properes consultes a l'Ajuntament respon indiqui les seves dades (nom i adreça de correu) Atentament, Ajuntamentxxxx

18261	<p>Benvolguda veïna, Primer de tot li vull agrair com alcalde de la Ciutatxxxx el vostre interès en col·laborar i treballar perquè la convivència a la nostra Ciutat sigui cada dia millor. Malauradament aquestes actituds que Vostè m'exposa en el seu correu es donen en massa freqüència i això no és gens positiu. Per poder posar fil a l'agulla i trobar punts de diàlegs m'agradaria, si Vostè ho considera oportú, posar-me en contacte amb Vostè i trobar-nos i parlar del tema. L'Ajuntament compta amb un servei de mediació que podria ser una eina per intentar canviar aquestes actituds. Si es vol mantenir en l'anonimat, sàpiga que la persona responsable d'aquest servei és xxxx que té el seu lloc de treball a l'edifici principal de l'Ajuntament. Espero les seves notícies. Bon cap de setmana i una abraçada, Alcalde</p>
26254	<p>Benvolguda senyora, M'ha estat reenviat el seu missatge de correu electrònic en el qual manifesta la seva preocupació en relació a la convivència en la seva comunitat de veïns i a la sensació de conflicte latent per la presència d'una família d'origen magribí que viu a l'escala. Fa dos mesos que m'he incorporat a l'Ajuntament xxxx un projecte de creació d'un CENTRE DE MEDIACIÓ COMUNITÀRIA en aquest municipi. Per aquest motiu, des de l'Alcaldia m'han traslladat la seva sol·licitud, ja que, justament, la mediació comunitària és un servei públic que s'ofereix des de la institució municipal orientat a donar una alternativa més per a resoldre conflictes entre ciutadans. Atès que no disposo del seu telèfon ni sé el seu nom i cognoms, li escric a la seva adreça d'e-correu i, quan vostè vulgui, em telefona o m'escriu per concertar una cita en la qual tractarem sobre la seva demanda i li podré informar millor sobre la mediació comunitària. Aprofito per a saludar-la cordialment, Mediadora Comunitària</p>
114000	<p>Benvolguda, hem posat el vostre problema en coneixement del Servei de Mediació Comunitària. Ells es posaran en contacte amb vostè per tal d'analitzar les mesures a prendre al respecte. Atentament, Secció de Coordinació Web</p>
5505	<p>Si vol, pot concertar una entrevista amb l'alcalde de xxxx, i li explica el tema.</p>
5315	<p>Bon dia, Hem rebut el teu e-mail en el que ens expliques el problema d'uns teus veïns, primer de tot et vull felicitar per la teva sensibilitat i les ganes d'ajudar als altres, cosa que avui en dia no es veu massa, m'agradaria poder coneixe't personalment, el meu e-mail ésxxxx , si vols em pots escriure i quedar un dia per tenir un canvi d'impressions. Passant al tema que m'expliques t'informo que a l'Ajuntament tenim l'àrea de serveis socials i dins d'ella hi ha l'assistent social i l'educadora social, amb el teu permís paso el teu e-mail a l'educadora que es xxxx a veure si ella hi pot fer alguna cosa, li diré que es posi en contacte amb tu, llavors si que valdria la pena de que li diguessis qui son aquesta família. També t'informo que l'Ajuntament disposa de la biblioteca i xxxxxx que és l'oficina jove on els nens i nenes hi poden anar després de l'escola. Ben cordialment, Alcalde</p>
6711	<p>Benvolgut/da, Referent a la queixa que ens comenta en el seu correu, li fem la proposta que vingui a Serveis Socials per tal de poder tenir una mica més de informació d'aquest tema. Atentament, xxxxxxx Atenció a les Persones.</p>
63111	<p>benvolguda ciutadana, en relació al seu correu,informar-la que els serveis de l'ajuntament estan al servei dels ciutadans i ciutadanesxxxx i que per tant Vds o aquesta família,es poden dirigir a qualsevol servei en cas de necessitat. Ho poden fer tant als serveis socials municipals en concret, si no han estat en contacte mai amb aquest servei ,poden anar a la oficina de primera atenció de serveis socials al carrer xxxxxx exposar la situació. Pel que fa a posar en coneixement d'aquests fets (agressions,insults,amenaces,...) poden anar directament a posar denuncia a la policia local o als mossos d'esquadra. per a qualsevol altre aclariment,poden seguir en contacte via mail o telefonxxxxx. atentament, cap de la secció de serveis socials</p>

36198	<p>Bon dia, En relació al seu correu electrònic, s'ha procedit a trametre la seva petició als responsables d'immigració de l'Ajuntament. Atentament, Apreciada señora, Le agradecemos su escrito y lamentamos la situación que describe. Quiero transmitirle en primer lugar nuestra absoluta predisposición a dar respuesta a los hechos que explica, y activar los mecanismos existentes. Para ello, le he de pedir más datos sobre esos vecinos afectados para contactar con ellos, evaluar la situación y ayudarles. Por otra parte, también le quiero asegurar una total discreción y confidencialidad, que son dos condiciones necesarias para una resolución satisfactoria. Le agradezco de nuevo su implicación y su colaboración para resolver lo antes posible esta desagradable situación. Reciba un cordial saludo, tinent d'alcalde d'Educació i Polítics d'Igualtat</p>
68102	<p>Benvolguda senyora, Li agraïm que es posi en contacte amb nosaltres per traslladar-nos la seva preocupació. Posem en coneixement de diferents departaments municipals la situació que vostè ens explica per mirar de buscar una solució mitjançant la mediació. Atentament, GABINET D'ALCALDIA Ajuntament xxxx</p> <p>Benvolguda veïna, ciutadana d'xxxxx: Ens ha arribat la seva preocupació e interès en resoldre una situació de proximitat veïnal i des de l'Ajuntament l'agraïm molt que ens ho hagi fet saber; ja que sovint sense una ciutadania activa per la convivència no tenim accés a aquest tipus d'informacions. En primer lloc, comentar-li que l'Ajuntament té la competència, conjuntament amb tots els ciutadans i ciutadanes del municipi, d'estar en alerta davant aquestes situacions i vetllar per l'exercici dels drets de les persones independentment dels orígens, cultures, religions o altres característiques. M'agradaria molt poder parlar més estesa amb vostè sobre aquesta situació que ens explica i comentar-li el funciona</p>
42.267	<p>Bona tarda, Soc l'xxxxxxx, responsable del programa d'immigració, necessitaria quatrèdades per poder fer una mediació entre els nouvinguts i la comunitat. Adreça? Telèfon? Etc. El pis del president de la comunitat?, el pis de la família nouvinguda? El meu telèfon Moltes gràciesxxxx</p> <p>Benvolguda: Abans de tot, et demanem disculpes per l'endarreriment de la resposta. Et proposem que quedem un dia per parlar-ne millor del tema, ja que potser és una família coneguda del Servei i ens podem situar millor i també, ajudar-te millor. Per qualsevol consulta truca a xxxxxxxx o bé passat pel serveidilluns pel matí o bé dijous de 16.30 a 19h., que és quan tenim atenció al públic. Moltes gràcies, Programa d'Immigració Ajuntament xxxxxxx</p>

El criteri de posar el nombre d'habitants ha estat de manera intencionada per intentar buscar una vinculació entre agent que respon i proposta de intervenció en funció del nombre d'habitants. La hipòtesis que aquest tamany influiria en el tipus de resposta i per tant es podrien fer grups segons el nombre d'habitants, com veurem en les línies següents, no s'ha pogut demostrar. És més, municipis amb tamany de població radicalment diferent, han tingut respostes similars

De la lectura de les diferents respostes dels municipis, el que primer cal destacar, és justament la diversitat de respostes que han donat.

Abans d'analitzar el contingut de les respostes, cal clarificar que aquests correus es va enviar als serveis centrals dels ajuntaments, tipus oficina d'atenció al ciutadà, o en algun cas a alcaldia; en cap cas es va enviar a serveis socials ni a cap regidoria en concret, ja fos igualtat, immigració etc.

Les respostes mostren que el tema preocupa força a nivell municipal, ja que 5 de les 12 ho fa directament l'alcalde o algun tinent alcalde. En segon lloc, amb 4 vegades, es trobaria que respon l' oficina d'atenció al ciutadà o similar. Les altres 3 respostes es fan des de diferents serveis: programa immigració, programa mediació i serveis socials.

El tamany del municipi no ha determinat l'agent que respon, així doncs ens trobem que tan el poble que té 5.505 habitants com el que té 68.102 respon el propi alcalde, donant aparentment d'aquesta manera transcendència a la situació descrita. També aquesta manca de resposta sistematitzada, pot voler dir que la gestió dels temes relacionats amb la convivència no acaben de ser assumits des de cap regidoria concreta. Això pot respondre a vàries situacions: una visió transversal del tema o al contrari no acabar de clarificar l'àmbit d'actuació pertinent. Creiem fonamental que el treball per la convivència englobi diverses actuacions i sigui una acció transversal de govern amb els mecanismes suficients de coordinació i derivació per donar una ràpida resposta a situacions com la descrita.

Pensem que un element positiu és el fet que hi hagut tots aquests ajuntaments que han respòs a la descripció presentada. N'hi ha fins i tot que ho han fet de manera encoratjadora i felicitant al ciutadà anònim de denunciar aquesta situació. Aquest extrem coincideix gairebé amb la seva totalitat quan ha respòs l'alcalde.

També és positiu que en totes les respostes s'assumeix i es planteja algun tipus de solució, deduint d'aquesta manera que els municipis se senten, en més o menys mesura, responsables aquestes situacions; en algun cas concret se cita de manera expressa aquesta responsabilitat. També resulta destacable que només en una ocasió, a part de proposar una acció des d'algun servei municipal, es plantegi alhora una intervenció per la via policial, donat que presumptament s'estan cometent algun tipus de falta.

A l'hora de proposar fórmules per abordar el tema, existeix també una gran diversitat de maneres. En aquest cas, la gestió per part de l'alcalde només seria en un municipi, el més petit. La resta de maneres de resoldre-ho, són les següents:

- en 4 casos es planteja que es faci des de Serveis Socials
- en 4 casos es planteja que es faci des d'un Servei Municipal de Mediació
- en 3 casos es planteja que es faci des del programa d'immigració o ciutadania

Novament el nombre de població no determina el tipus de resposta, ja que per exemple el municipi amb més població deriva el cas a Serveis Socials, exactament el mateix que el de menys població. I en el cas del servei de mediació, també val la pena assenyalar que hi ha municipis de poc més de 10.000 habitants que plantegen aquesta via per a resoldre el conflicte

Com ja s'ha dit, aquesta ha estat una situació fictícia per a veure com reaccionen els municipis en temes de convivència ciutadana. En aquest sentit, volem agrair a les persones, que si són testimonis directes de situacions similars i que ho denunciïn. De fet traient a la llum pública aquests delictes i faltes, és la única manera que tenim per a no normalitzar els comportaments racistes i xenòfobs

3 Llei d'estrangeria i precarietat legal. Explotació immobiliària i residencial

- **053/04**

La Sra. I.J.M. vivia en una habitació llogada en el pis d'un noi. Quan va entrar a viure va pagar una fiança de 250 euros sense firmar cap document que ho acredités. Quan va decidir marxar del pis el noi no li va voler tornar els diners de la fiança i el mateix li va passar a una altra noia mexicana que vivia al pis.

- **Metro. Abril 06**

LA SOBRECUPACIÓ DE PISOS ES PERSEGUIRÀ AMB DURESA. Les multes a propietaris d'habitatges pastera arribaran als 900.000 euros

La Generalitat està ultimant la Llei del Dret a l'Habitatge que contempla sancions per a les persones que lloguin o relloguin locals per a habitatge sense cèl·lula d'habitabilitat o pisos on hi convisquin més de nou inquilins, els quals ja són considerats pisos pastera. Aquest fenomen s'ha disparat els últims anys en paral·lel a l'increment de població immigrant, i està generant una gran alarma social. Tant que de vegades por acabar en tragèdia. Així, una explosió de gas, originada en una antiga botiga, va afectar en número 34 del carrer verge del Pilar en Premià de Mar el passat 20 de març. L'incident, provocat per unes bombones, va deixar al descobert el fet que allà hi vivien immigrants en condicions deplorables, l'accident causar sis ferits, i 63 veïns van ser evacuats. Alguns encara no han tornat a casa. (...)

Aquest tipus de denúncies no són les que més arriben a la OID malgrat per tothom és coneguda la gran quantitat de persones immigrades que viuen en condicions d'explotació immobiliària.

És possible que moltes de les persones que es troben enmig d'aquesta explotació, tinguin una situació administrativa irregular, els fa témer denunciar els fets i perdre l'única possibilitat de sostre que han aconseguit i que cal conservar com sigui.

A grans trets, podríem dir que aquestes situacions d'explotació, compleixen com a mínim una de les següents característiques: "generen uns guanys al propietari molt superiors als quals l'immoble generaria en el mercat ordinari, els preus són exorbitadament elevats pel producte, i les condicions residencials que se'n deriven són ínfimes i denigrants. És obvi que aquesta explotació es produeix també en part per la manca efectiva de drets dels immigrants ja que en aquestes situacions es deixen de banda tots els aspectes de legalitat i habitabilitat."¹⁹

Aquesta situació, sabuda i consentida per les diferents poders públics, evidencien la greu conseqüència que el racisme d'estat, provoca en la integració de les persones immigrades. La precarietat legal aboca a les persones a processos, més o menys ràpids d'exclusió social. En aquest sentit la qualitat de l'habitatge és un dels elements clau en els processos d'integració social de les persones immigrades.

És del tot oportú tornar a citar la memòria de Caritas que en relació a l'accés a l'habitatge de les persones immigrades ens diu:

"Del 2000 al 2005 **augmenta en 9 punts** el nombre total de situacions ateses per Càritas en què les persones viuen compartint pisos sovint sobreocupats i en habitacions de relloguer, amb tot el que això comporta d'amuntegament i d'infrahabitatge. Les dades ens mostren que el relloguer s'ha anat consolidant com una forma habitual del règim de tinença de l'habitatge.

El 50% de les persones ateses el 2005 viuen en habitatges compartits i habitacions rellogades: les enormes dificultats per tenir accés a un habitatge, i la incapacitat per fer front als preus abusius del lloguer d'un pis consoliden el relloguer

¹⁹Fundació Nous Horitzons. Habitatge i Immigració: Claus per a una nova política d'habitatge. Dir: O. Gibaja i J. Bosc

d'habitacions i pisos en situacions molt precàries com l'única sortida per a moltes famílies amb un baix nivell adquisitiu.

El 90% de les persones en situació de relloguer són d'origen immigrant. Malgrat que la llei garanteix el dret a l'assistència sanitària i a l'educació bàsica dels seus fills, molts immigrants són els exclosos del mercat de l'habitatge. Molts es veuen abocats, per la seva irregularitat administrativa, a acceptar qualsevol preu i condició per tenir un sostre.²⁰

Quan es parlen de xifres tan elevades de persones que viuen en aquestes condicions inhumanes, cal preguntar-nos en quin moment es veuen necessitades de ser carn de canó: acreditar la solvència mitjançant un contracte laboral pot ser impossible si un es troba en situació irregular. I sense papers ni contracte de treball no es considera un perfil adient per a llogar el pis. Ara bé, també es pot donar la situació que la persona immigrada tingui papers i nòmina però la seva situació legal a Espanya és temporal per tant li serà difícil de justificar que podrà mantenir el pis i les condicions contractuals per els cinc anys que dura el contracte

Cal emfatitzar que la llei aplicable en aquest cas, tal i com ens va informar la FAVB, no és la d'estrangeria, sinó la llei d'Arrendaments Urbans, que l'únic que demana és acreditar la identitat (passaport seria suficient) i solvència econòmica per a contractar.

També cal preguntar-nos a qui beneficia aquesta sobreocupació de pisos; en aquest sentit, U. Matinez Veiga afirma que "quan aquest amuntegament arriba a un cert llinar, presenta grans avantatges pels propietaris perquè els permet cobrar a cadascun dels llogaters una quantitat individual. Aquests emigrants són admesos en aquestes zones perquè es converteixen en una font de solvència econòmica, de beneficis per als petits propietaris o propietaris de subsistència sent l'explotació als demés una estratègia econòmica"²¹. Aquest autor també sosté que dins de les persones propietàries que lloguen habitatges, hi ha algunes, normalment del mateix grup nacional que la resta, que viuen en elles, fet que no vol dir que igualment potenciïn formes d'explotació immobiliària.

²⁰ carites memoria 2005

²¹ Martínez Veiga, Ubaldo; Pobreza, segregación y exclusión espacial. La vivienda de los inmigrantes extranjeros en España. Editorial Icaria 1999

En aquest apartat cal també citar que una forma més de discriminació que provoca la llei d'estrangeria, és el que té a veure amb el reagrupament familiar. La llei contempla com un dels requisits per a fer possible aquest dret, la de l'estat i les condicions de l'habitatge: L'ajuntament o un notari, han de notificar que la persona que sol·licita el reagrupament disposa d'un habitatge adient per a atendre a les necessitats dels reagrupats. En aquest cas si s'especifica que l'habitatge adequat ha de tenir: cèdula d'habitabilitat, nombre d'habitacions, ús a que es destina cadascuna de les dependències, nombre de persones que hi viuen, condicions d'habitabilitat i equipaments.

Aquests requisits fan que moltes persones no puguin reagrupar a les seves famílies, vulnerant d'aquesta manera, no només el dret de qui sol·licita el reagrupament, sinó que en moltes ocasions, són drets de persones menors d'edat que, per motius econòmics, se'ls priva de viure amb la seva família. Novament la picaresca, quan no la il·legalitat, han de substituir el que haurien de ser processos normalitzats i normalitzadors.

4 Doble discriminació en els avals bancaris i altres garanties econòmiques

- *El periodico de Catalunya, 9/07/06*

LLOGUERS AMB FRONTERES

Maria és una xilena de 33 anys que va arribar a Barcelona acopanyant al seu marit, que anava fer un curs de post-grau. Encara que ell tenia passaport espanyol, sembla que no va poder evitar que el seu accés condicionés el lloguer d'un pis. El pressupost d'aquesta parella va patir les conseqüències, ja que, després de visitar desenes d'habitatges i trobar només una que els hi agradés, van haver d'acabar pagant dos mesos de fiança i sis d'aval bancari, el que va suposar congelar 6000 euros de cop

"vam oferir al propietari paga tot l'any per no haver d'immobilitzar aquests diners, però ell no va acceptar" va explicar ella." Al principi em vaig resignar, doncs vaig pensar que eren les regles del joc. Però un amic em va comentar que aquestes exigències no les imposarien a ningú d'aquí, el que em va omplir de indignació

L'enuig augmenta al recordar que, precisament el seu pis de Xile el van llogar a una persona francesa "mai vam pensar en posar tantes condicions per el fet de ser d'un altre país" explica.

A la portaveu de SOS Racisme, Begoña Sánchez, no li estranya el cas, ja que en aquesta ong són freqüents les denúncies d'immigrants que pateixen abusos en lloguers. "Tant en les agències immobiliàries com els propietaris es comporten així. Entenem que la gent es vulgui protegir, però això no es pot fer a través de pràctiques discriminatòries i moralment inacceptables. S'han generalitzat les males experiències amb immigrants i ara se'ls hi posa condicions més dures que a la gent d'aquí

La portaveu de la ong assenyala que davant aquesta situació "no és d'estranyar que en un pis acabin vivint més persones que les pactades, perquè aquestes condicions que se sumen a l'elevat import de les mensualitats, és impossible afrontar-les amb dues o tres persones, especialment si són joves"

L'agent immobiliària Marta Esteban revela que els propietaris demanen veure com són, d'on venen i que faran a Barcelona els arrendataris. "Només una vegada vaig llogar a gent que venia sense papers a muntar alguna cosa, i encara ho estic patint perquè mai tenen diners" (...)

Com hem anat dient en el curs d'aquest anàlisi que presentem, l'accés a l'habitatge per part de les persones immigrades, no es pot explicar ni raonar sense tenir en conte que és un problema que afecta a moltes persones de les classes populars i mitjanes de Catalunya. El veritable entrebanc per a fer efectiu el dret a l'habitatge, és gairebé sempre l'econòmic. Des de fa uns anys aquesta discriminació econòmica en el lloguer, té un detonant emergent, els avals bancaris.

Ara bé, aquestes dificultats econòmiques, també l'accés als avals, en què moltes famílies es troben per poder fer front al gaudi d'un habitatge digne, en el cas de les persones nouvingudes es veu agreujat, per diferents motius segons el nostre entendre:

_els avals bancaris són una pràctica cada vegada més estesa i ja gairebé tots els pisos, sigui quin sigui el llogater, ha de procurar aquests diners immobilitzats durant el temps que duri el contracte. El propietari és qui decideix, i tal i com indica la nota de premsa i altres situacions conegudes, el propietari pot incrementar la necessitat de demostrar garanties en funció de l'origen de la persona. Segons l'organització Probens, els antics avals solidaris²², han anat cedint pas a la universalització dels avals bancaris, tot i que segons la normativa vigent (LAU) no faria falta.

_els avals bancaris implica tenir molts diners estalviats i que no s'hagin d'utilitzar mentre duri el contracte de lloguer. La precarietat legal, per tant laboral, per tant econòmica de moltes persones immigrades, fa impossible tenir aquests diners i sobretot no poder-ne disposar d'ells per tan llarga temporada. Situació per tots difícils, però encara ho pot ser més quan aquestes persones sovint han d'enviar diners als seus països d'origen o bé decideixen reagrupar la seva família. Tot això sense afegir les dificultats naturals per part de molta població d'arribar amb un únic sou a final de mes.

²²avals solidaris: són ajuts econòmics que organitzacions com l'esmentada deixaven a les persones amb més dificultats, en aquest cas immigrants, per tal de poder garantir el pagament dels dos mesos per avançat que habitualment les immobiliàries cobraven en els lloguers. De vegades era la única fórmula que un propietari accedia a llogar a una persona immigrada

Davant la impossibilitat o gran dificultat de disposar d'aquests diners, podem assenyalar tres alternatives, dues de les quals aboquen directament a altres formes d'explotació immobiliària

a) demanar-los a la xarxa social i familiar. Precisament una de les conseqüències directes de la immigració és el desarrelament i la pèrdua de les xarxes socials i familiars que suporten a les persones. I, si bé és cert que en la societat d'acollida es poden refer i fer de nou, altres relacions socials i afectives, també es veritat que si són en cercles socials similars, hi haurà dificultats per poder obtenir aquests diners.

b) optar pel mercat de subarrendament d'habitacions, de llit o altres fòrmules similars que ja hem comentat anteriorment

c) anar als avalistes professionals, gestors hipotecaris, etc. Només cal donar una volta per carrers del casc antic o del raval de Barcelona, per veure la quantitat d'oficines que hi ha expertes en "préstamos a inmigrantes" que faciliten una gran suma de diners sense haver de demostrar moltes garanties a canvi de que aquests s'han de retornar amb uns interessos molt elevats.

En converses amb la FAVB, aquesta organització afirma que part dels prejudicis que tenen alguns propietaris a l'hora de llogar pisos a immigrants, queden diluïts amb les condicions que s'imposen a l'hora de llogar un pis. D'aquest manera no cal argumentar un mòbil racista, ja que per si sola la població immigrada queda fora del circuit. En aquest sentit, el col·legi d'administradors de finques, en conversa amb SOS Racisme informa que els avals són una decisió única i exclusivament del propietari i que ells com a direcció del col·legi no poden fer res, tot i saber que és una pràctica que la llei no obliga

5 Accés a la informació com a font de discriminació

- **033/04**

La Sra. F.T. estava buscant un lloc per viure a la ciutat de Barcelona i un dia, va veure un anunci al diari La Vanguardia que li va interessar. Quan va trucar, van donar-li l'adreça per tal de visitar-lo. Un cop va arribar, va trobar-se que es tractava de l'agència Centro de la Vivienda 2000. Aquí li van explicar com funcionava el servei de búsqueda de pisos i li van dir que havia de pagar 240 euros en concepte d'honoraris. A canvi d'aquest pagament, rebria un llistat de pisos per visitar que es corresponien amb l'anunci que ella havia vist a La Vanguardia. Davant aquests fets, la Sra. F.T. va decidir esperar i consultar-ho amb la seva filla. Aquella mateixa tarda va rebre aproximadament 30 trucades de l'agència. Quan va agafar el telèfon,

una operadora va intentar convèncer-la que contractés el servei i que no es tractava de cap estafa. Finalment, van decidir pagar i a canvi van rebre una factura i la fitxa d'un pis que no existeix (...)

- **067/03**

Una ciutadana russa lloga un pis amb moltes deficiències, tal com una instal·lació elèctrica incompatible amb aparells corrents. El preu d'aquest pis no es correspon al estat en que esta, per això creu que l'administrador de finques es va aprofitar d'ella al llogar-li el pis, perquè no parla ni castellà ni català,

Si considerem que l'accés a la informació i a la comprensió de la mateixa, és una condició necessària per fer efectius els propis drets, o en el seu defecte, exigir-los; el desconeixement i la incomprensió de la informació provoca indefensió i possible vulneració de drets.

De fet, els exemples que hem citat representen una fatal conseqüència d'aquesta manca d'informació sobre drets. En ambdós casos es tracta d'una estafa cap a ciutadans que acaben d'arribar i no saben quina és la manera més normalitzada i habitual de llogar un pis.

La necessitat d'informació és una constant al llarg de tota la vida i per a totes les persones. Ara bé, en el cas de les persones immigrades, en el moment d'arribada a les societats d'acollida, pot ser clau, accedir a una informació clara i veraç. Al principi, però, és justament el moment més difícil d'accedir a una informació adient, en aquest cas, del mercat immobiliari, fet que s'aguditza si com en un dels casos explicats, no es domina l'idioma es converteixen en carn de canó de l'explotació immobiliària.

Per facilitar que les persones immigrades puguin tenir tota la informació a l'hora de llogar un pis, el Servei de Suport al lloguer de l'habitatge per a persones immigrades de la Favb, ha editat la "Guia Pràctica per a llogar un pis a Barcelona" on de manera molt didàctica s'expliquen els elements necessaris per fer efectiu aquest dret: com és el mercat de lloguer, on buscar pisos, com esquivar la publicitat enganyosa, requisits necessaris per a llogar un pis, els ajuts existents (en aquest cas a Barcelona), on denunciar situacions de discriminació i consells per poder llogar un pis amb els mínims de sobre costos personals i econòmics.

També en la nostra oficina de denúncies, tal i com queda reflectit en les diferents edicions de la memòria, la demanda d'informació, sigui quin sigui el tema, creix de manera exponencial, any rera any.

El repte però, no és només informar i informar correctament, sinó procurar que la informació arribi a les persones que més ho necessiten, i per això és necessari generar mecanismes, espais, informatius, però també capacitar a les persones perquè elles mateixes accedeixin i compreguin la informació. Els serveis d'acollida, o els punts de referència dels nouvinguts, han també de contemplar l'accés a la informació com una part dels processos de formació i inclusió social

6 Sense sostre i ocupació d'immobles

- Informe Anual. Novembre 2002:

Un grup de 150 immigrants que ocupava la caserna militar de Sant Andreu és desallotjat. 150 immigrants, la majoria d'ells sense papers, havia ocupat des de feia tres anys, les casernes militars abandonades de Sant Andreu. Des d'un primer moment, l'associació de veïns va demanar ajuda humanitària per a millorar les condicions de les casernes. La policia Nacional va dur a terme alguna acció de control, però no va poder actuar-hi, per tal com la caserna és propietat del Ministeri de Defensa (...)

Aquest és l'últim exemple que volem assenyalar com a forma de discriminació en l'habitatge que pot afectar a les persones immigrades.

És l'últim perquè ens apropem al final de l'anàlisi, però també perquè amb ell volem simbolitzar qui ocupa l'últim graó d'una estructura social que segrega les persones en funció del seu origen.

Com diu la notícia, la major part de persones que ocupaven aquest edifici es trobaven en situació d'irregularitat i per tant, com ja hem vist en anteriors comentaris, aquesta condició legal aboca, en aquest cas sense matisos, a la més absoluta marginació social.

En aquest context de vulneració de drets fonamentals d'aquestes persones, a les casernes de Sant Andreu, i d'altres de similars característiques que hem anat coneixent al llarg dels anys, les administracions públiques decideixen actuar quan ja la situació humana és insostenible i reben moltes pressions veïnals i d'organitzacions civils.

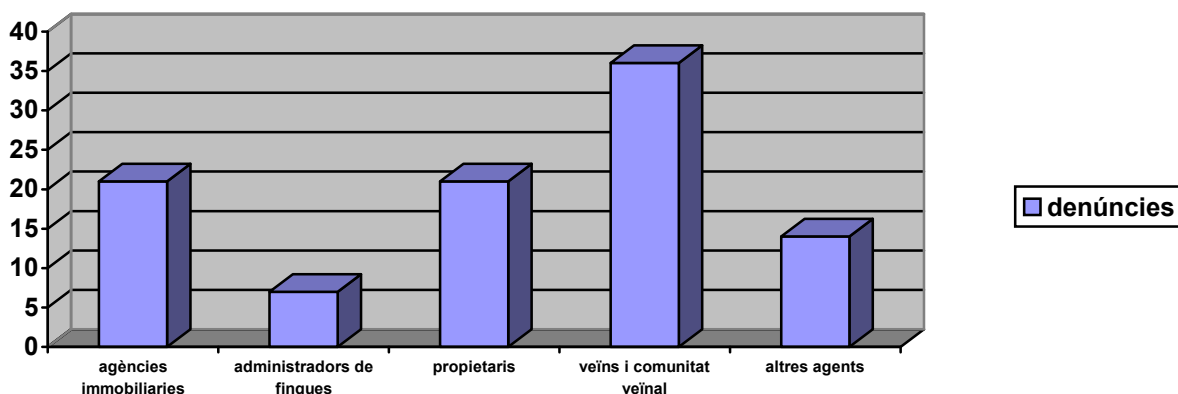
La seva actuació, però, sol fer-se de manera descoordinada i sense abordar la causa que genera aquesta escalada de marginació: segons quina sigui l'administració que valori l'actuació, exigirà a la resta les responsabilitats que ningú acaba d'assumir. Així si la responsable és la llei d'estrangeria, les propostes seran unes, si és la manca d'habitatge, les propostes seran unes altres, si és un tema d'ajuts socials, un altre grups de respostes. Aquesta descoordinació provoca com a resultat en el millor dels casos la posada en marxa únicament de mesures pedaç.

Lamentablement aquesta és la manera com més s'ha actuat davant de tant flagrant vulneració de drets humans. Al final, la incapacitat de donar una resposta, coordinada global i justa a aquesta situació, propicia que les diferents organitzacions humanitàries especialitzades en temes d'emergències socials, dispersin i aixoplugin aquestes persones per a resoldre la qüestió més immediata.

4.3 com gestionem aquestes denúncies

En la graella que us adjuntem en l'annex es pot comprovar les diferents problemàtiques d'agents implicats a les denúncies.

En molts casos els agents implicats són més d'un, però podem fer una classificació aproximativa al següent gràfic:

Com ja hem dit en la primera part d'aquest apartat, no farem un anàlisi exhaustiu de com des de la OID gestionem aquest tipus de denúncies, que poden o no resoldre la situació d'injustícia.

Ara bé, si volem explicar a grans trets, les dues línies d'intervenció que utilitzem, que de vegades són alternatives i d'altres complementàries. Aquestes són, per una banda, les intervencions que impliquen a les diferents administracions públiques i per altra banda, les que impliquen únicament accions cap a ciutadans, ja sigui en la condició de veïns o de prestadors de serveis concrets.

Pel que fa a les que dirigim a les **administracions públiques**, el gran gruix tenen a veure amb temes judicials. Si bé és cert que en temes de conflictes veïnals un judici no resol el tema, si és veritat que davant la vulneració de drets fonamentals, ja sigui a través d'agressions més o menys greus, de denegació de serveis, etc., és necessari que existeixin sentències que restuin on està el límit de la legalitat. Si no és així correm el risc de que determinades conductes es vagin repetint i normalitzant, guanyant el racisme cada vegada més terreny. El codi penal, així ho reconeix.

En aquest sentit, malgrat nosaltres, en base a altres denúncies tramitades, podem preveure que el resultat pot arribar a ser poc favorable, si la víctima creu que només la justícia ordinària pot reparar aquesta situació, nosaltres ho recolzem. Des del nostre servei, no només podem donar una resposta tècnica a la situació. La visió política de la denúncia, així com la percepció que té la víctima de la vulneració dels seus propis drets, són aspectes fonamentals a l'hora de proposar una via de resolució.

Volem destacar, tal i com es recull en la taula, que a part de l'administració de justícia i la policia, hi ha un altre servei públic que apareix en diverses situacions, que és el paper dels serveis socials municipals. Sovint aquests apareixen quan a part de situacions de conflictes racistes, hi ha també dificultats econòmiques. Però no només. També ens hem trobat situacions on professionals d'aquest camp, han empatitzat amb la causa que des de SOS Racisme estàvem denunciant: no només han volgut intervenir en la part de dificultats econòmiques, sinó que de vegades s'han posicionat davant de situacions racistes i han possibilitat que altres serveis municipals participessin de la resolució del tema. També en altres ocasions han fet un paper de mediació entre diferents parts en conflicte.

L'altre gran àmbit d'intervenció és el que promovem amb el **diàleg**, en les seves diferents formes. Aquesta eina pot acabar sent la més poderosa per justament guanyar espai al racisme.

Cada vegada que intentem raonar amb la persona que presumptament ha actuat amb criteris racistes, estem intervenint a un doble nivell: per una banda el que perseguim és que l'explicació de la víctima, recolzada amb més o menys mesura pel nostre paper, li faci adonar que ha comès un greu error (ja sigui insults, denegació d'un servei, etc.) i que les seves accions són injustificables. Si el presumpte agressor se n'adona i ho reconeix de manera sincera, és molt possible que ja no torni a repetir aquesta actitud fonamentada en criteris racistes.

El diàleg d'aquesta manera, representa una via de resolució del conflicte i alhora una estratègia de sensibilització i conscienciació ciutadana. El triomf del diàleg permet així, reparar la situació individual malmesa i fer créixer i consolidar uns valors col·lectius propers al respecte i a la justícia.

Tal i com es pot veure en el contingut de les denúncies explicades, la principal eina de diàleg que utilitzem és la mediació, complementada per l'enviament de cartes, trucades telefòniques, faxos, etc.

En aquest sentit, malgrat creiem molt fermament amb aquesta via de resolució, hi ha persones o serveis que senzillament no volen parlar amb nosaltres ni a qui representem. D'aquesta manera, encara que creiem que la via més efectiva és la del diàleg, haurem de canviar d'estratègia.

5. Iniciatives i bones pràctiques

Seguidament us exposem unes quantes entitats públiques i privades que estan promovent bones pràctiques per a facilitar l'accés a l'habitatge de persones immigrades i en risc social.

Des de SOS Racisme creiem important aprofundir en la recerca de bones pràctiques que en molts casos es porten a terme en petit àmbit i fomentar l' extensió de les actuacions.

A continuació una petita aproximació.

Nom: **Fundació foment de l'habitatge social**

Adreça: c/ Capellans, 2 2n 1a
08002 Barcelona

Telèfon: 93 302 71 97

Fax: 93 302 10 67

Web: <http://www.habitatgesocial.org>

e-mail: funhabitage@habitagesocial.org

Objectius: Entitat sense afany de lucre, promoguda per Càritas Diocesana de Barcelona. Vetlla per facilitar l'habitatge digne a col·lectius que per diferent motius queden exclosos.

Àmbit d'actuació: Supramunicipal

Nom: **Associació de Joves Immigrants (AJI-ATIME)**

Adreça: Blasco de Garay, 26, local 1r
08004 Barcelona

Telèfon: 93 324 95 22

Fax: 93 324 95 2

e-mail: aji@atime.es

Objectius: La participació dels joves immigrants conjuntament amb els autòctons.

Serveis: Atenció als joves sense feina, recerca de feina, recerca d'habitatge i punt d'informació

Àmbit d'actuació: Supramunicipal

Nom: **PROHABITATGE**

Adreça: c/ de Baix, 29 bxos
08221 Terrassa

Telèfon: 93 733 63 82

Fax: 93 733 66 79

Web: <http://www.prohabitatge.org>

e-mail: prohabitatge@prohabitatge.org

Objectius: Prohabitatge és una associació sense ànim de lucre que defensa el dret a l'habitatge i a l'allotjament per a tothom. Participa en diferents projectes i activitats

dirigides a fer efectiu aquest dret. Treballa per aconseguir nous models d'habitatge social, alhora que crea i gestiona borses d'habitatge de lloguer.

Servei: Intermediari social per a l'accés a l'habitatge.

Àmbit d'actuació: Supramunicipal

Nom: **PROBENS CATALUNYA**

Adreça: c/ Sant Rafael, 10 bxos, local izq.
08001 Barcelona

Telèfon: 93 441 41 05

Fax: 93 324 81 28

Web: <http://www.probens.org>

e-mail: probens@probens.org

Objectius: Treballa per la millora de les condicions d'allotjament i habitatge de les persones immigrades. Mediació en habitatge; assessorament, acompanyament, seguiment, cessió temporal, sensibilització propietaris.

Àmbit d'actuació: Supramunicipal

Nom: **FAVB**

Adreça: c/ obradors, 6-8 bxos
08002 Barcelona

Telèfon: 93 412 76 00

Web: <http://www.lafavb.com>

e-mail: servei@favb.cat

Objectius: La Favb és una entitat de segon grau formada per quasi cent associacions de veïns i veïnes de Barcelona. La seva voluntat facilitar al màxim el contacte entre els veïns i veïnes dels nostres barris i les seves entitats. Un dels serveis que presta és el de donar suport a la recerca d'habitatge a persones immigrades

Àmbit d'actuació: municipal

Nom: **benallar**

Adreça: c/ sotstinent navarro, 18
08002 Barcelona

Telèfon: 93 268 80 15

Web: <http://www.benallar.org>

e-mail: infor@benallar.org

Objectius: promoure, canalitzar i facilitar la convivència en igualtat entre les persones immigrants i les d'acollida. En concret desenvolupen un programa per a procurar un habitatge digne per a tothom en l'etapa d'arribada. Ofereixen 27 pisos tutelats

Àmbit actuació: supramunicipal

Nom: **xarxa de mediació per el lloguer social. Adigsa**

Web: <http://www.gencat.net/habitatge>

Objectius: Adigsa, conjuntament amb els municipis, han creat una borsa d'habitatges de lloguer, per promoure l'accés a pisos amb arrendament amb preus moderats.

Àmbit d'actuació: Supramunicipal

Nom: **nou barris acull**

Adreça: c/ badosa 36, baixos
Barcelona

Telèfon: 93 412 76 00

Web: <http://9bacull.org>

Objectius: xarxa ciutadana i d'entitats que té com a objectiu el foment de la convivència i la incorporació en els barris dels nouvinguts. Ofereixen, entre altres, informació de diferents aspectes, també d'habitatge

6. Conclusions i propostes

L'èxit del procés d'inclusió social de les persones que es van incorporant a la nostra societat, passa en molt bona mesura, per l'accés a un habitatge digne, accessible i estable.

El balanç de tot allò que hem anat reflexionant i apuntant en les pàgines anteriors, ens fa pensar que encara hem d'avançar molt per aconseguir que aquest procés d'inclusió condueixi a una plena ciutadania i igualtat de drets i oportunitats.

En el cas de l'habitatge, la impossibilitat de la plena ciutadania, ve perquè, malgrat l'habitatge representa un element clau i vertebrador de l'Estat del Benestar, la garantia d'aquest dret no està equiparat a d'altres, com pot ser l'educació i la salut. Seria desitjable i necessari, doncs l'existència de mecanismes públics que possibilitessin el compliment íntegre i per a tothom d'aquest dret individual i col·lectiu.

En el cas que nosaltres hem analitzat, el dret a l'habitatge i la immigració, hem pogut identificar espais on la discriminació cap a les persones d'origen immigrant pren protagonisme, vulnerant-se els seus drets més fonamentals. Aquests espais de racisme són alimentats tan per lleis segregadores i discriminatòries, com per professionals i persones que poden arribar a abusar i a aprofitar-se d'una situació de vulnerabilitat i indefensió.

Continuant amb aquest símil, els espais des d'on es vulneren aquests drets, ens permeten fer una classificació, tant per extreure conclusions de tot allò que hem anat apuntant, com també per a fer propostes de millora.

Concretant, hem pogut identificar quatre espais des d'on es dibuixen (i consoliden) aquests pràctiques de racisme i discriminació: així tenim, espais dibuixats per lleis segregadores que generen exclusió i discriminació, també en el tema que ens ocupa. El segon gran espai, és el que dibuixen les lleis que sense ser discriminatòries, generen processos discriminatoris. El tercer i el quart espai identificats referencien a ciutadans, per una banda els que en exercici de la seva professió discriminen a un col·lectiu, o bé, els que exerceixen aquesta discriminació des d'espais de convivència quotidians

1. Lleis segregadores i racistes que generen exclusió social

Fonamentalment parlem de la Llei d'Estrangeria. Tant dels ciutadans que queden aixoplugats per aquesta llei, com els que ni tant sols aquesta els reconeix.

Al principi de l'estudi assenyalàvem com la vida de les persones immigrades, una vegada arriben a la societat d'acollida, es poden veure condicionades pels prejudicis socials i el racisme. Aquest fenomen discriminatori es sustenta en lleis que segreguen a aquestes persones immigrades (en realitat segrega a les persones immigrades i provinents de països pobres, ja que hi ha una part d'immigrants d'origen comunitari que sortosament per a ells i la resta de la societat, el seu sostre no és la llei d'estrangeria) i que les aboca a un procés d'exclusió social perquè les situa en un escenari de desigualtat davant la llei.

Aquesta exclusió social generada per la llei d'estrangeria, la hem pogut veure en molts casos. Per exemple, ens hem trobat alguna persona, que tot i tenir la situació administrativa regular, el fet de posseir un permís temporal de residència, provoca que l'arrendador dubti si existeixen suficients garanties per llogar el pis. El mateix cas que en la residència, és amb el permís de treball temporal que també genera aquests dubtes a l'arrendador. També els exemples de reagrupament familiar representen una flagrant discriminació en el marc de la llei d'estrangeria. En el cas de quedar fora fins i tot de la llei d'estrangeria, hem vist exemples d'explotació immobiliària, ocupacions de cases abandonades, abusos de preus de lloguers, etc.

En realitat la normativa d'estrangeria no només restringeix el dret a l'habitatge en igualtat de condicions que als nacionals als immigrants residents sino que arriba a concebre l'habitatge com una obligació per poder residir, treballar i exercir el dret al reagrupament familiar. Així el Real Decreto 2393/2004 proposa com a motiu d'extinció de l'autorització de residència i/o treball "que l'estranger deixi de disposar d'una vivenda adequada, sense que pugui disposar d'altra en un termini de tres mesos" i marca els requisits tal com ja hem explicat per accedir al reagrupament familiar.

Tot això sumat als prejudicis socials que la pròpia llei genera al considerar als estrangers ciutadans de segona perquè no tenen els mateixos drets que la resta.

Per tot això, proposem:

a les administracions públiques

- Derogació de la llei d'estrangeria

Mentre no es deroga aquesta llei d'estrangeria, proposem:

- D'ençà dels últims canvis de la llei d'estrangeria, només es permet als estrangers en situació regular optar a ajuts en matèria d'habitatge. Cal continuar, tal i com es fa des de l'administració autonòmica catalana, promovent que les persones que es troben empadronades, sigui quina sigui la seva situació administrativa, puguin optar també a línies d'ajuts socials en temes d'habitatge.

- eliminar els requisits necessaris per a poder fer efectiu el dret a la reagrupació familiar.

- Instar als municipis perquè les polítiques que porten a terme per a incentivar i millorar l'accés a l'habitatge dels col·lectius més desfavorits, la situació administrativa no sigui un criteri exclouent i únicament es contempli l'empadronament.

- facilitar l'accés a la justícia de les persones immigrades, que pateixen abusos, especulació o discriminació pel que fa a l'habitatge.

- promoure el dret a vot de les persones immigrades. Mentre aquestes persones no puguin participar activament de la vida política d'aquest país, les polítiques públiques no tenen perquè orientar-se o tenir en compte a unes persones que no voten. La falta de drets polítics provoca exclusió. En aquest tema cal anar en compte, ja que un altre gran grup que té dificultats per accedir a un habitatge digne són els joves, i aquests sí que voten. No podem tolerar fer demagògia d'aquest tema i haver de caure amb competències de recursos entre immigrants i joves per l'accés a un habitatge digne.

a la societat civil

- denunciar activament la llei d'estrangeria i les conseqüències polítiques i socials que genera a les persones immigrades

- promoure el dret a vot de totes les persones

- informar a les persones afectades, de com minimitzar els efectes d'aquesta llei a l'hora d'accedir a un habitatge digne,

2. Lleis i polítiques públiques que no són discriminatòries però poden arribar a generar discriminacions

Diversos són les situacions que hem pogut anar veient en l'anterior anàlisi de les denúncies i que evidencien que de vegades les lleis generen discriminació: exemples i reflexions al voltant del tema dels avals. Aquests s'han convertit com a necessaris per

a llogar un habitatge, i si bé és cert que les condicions són per a tothom igual, no tothom les pot afrontar de la mateixa manera: a la precarietat i la poca solvència econòmica de part de la població immigrada, s'hi pot sumar la feblesa de la xarxa familiar i social.

També existeixen exemples de com el desconeixement de les diferents administracions i les competències i ajuts que cadascuna gestiona, genera desinformació, igual com el desconeixement de l'idioma, de les maneres de fer, etc. de la societat d'acollida.

En casos concrets d'accés a habitatges de protecció oficial, el fet de l'exigència d'un mínim de temps viscut en el municipi, també pot generar situacions de discriminació. En aquest sentit és important que la promoció de l'habitatge de protecció oficial es faci amb criteris que garanteixin la igualtat d'oportunitats de tots els veïns i veïnes independentment del seu origen i lluitar contra la competitivitat entre col·lectius i contra els tòpics que fomenten el racisme social a partir de una dotació suficient d'acord a la demanda, transparència en els mecanismes i pedagogia social per part dels poders públics.

Aquests exemples fan referència a normatives i textos legals, però també hi ha accions i polítiques públiques promogudes (o oblidades) per les administracions públiques que faciliten processos d'exclusió i discriminació d'aquests col·lectius:

Sovint les persones immigrades van a viure a barris poc afavorits urbanística i socialment. En aquests barris hi ha una incidència més gran de cases abandonades i en mal estat, manca d'equipaments, zones verdes poc ateses, etc. De vegades aquestes cases que no estan en el mercat immobiliari tornen a entrar-hi perquè els immigrants són les úniques persones disposades a llogar-les. Ens trobem que l'absència de polítiques de regeneració de barris fa que cada vegada s'hi acumuli més causes que provoquen malestar social. En aquest cas i com hem anat dient al llarg de l'estudi, els immigrants acaben fent la funció de boc expiatori dels conflictes i malestar i el racisme social tenyeixen les relacions ciutadanes. De vegades aquests problemes de convivència les administracions ho han volgut resoldre a còpia d'ordenances que regulen el comportament dels ciutadans, o millor dit, que regulen el comportament sobretot dels ciutadans que es troben en processos d'exclusió.

Seguint amb la mateixa reflexió, la eradicació de la sobreocupació de pisos ha de passar per lluitar contra les causes i no per reformular normatives que “amaguin” el problema de fons. S’han de controlar els requisits de cèdules d’habitabilitat, perseguir les situacions abusives i controlar les dades del empadronament però cal abordar les situacions que provoquen que una part del col·lectiu immigrant visqui en aquestes situacions. No oferir alternatives i apostar exclusivament per revisar els criteris d’empadronament, fixant límits en el nombre de persones per domicili, pot ser perillós al provocar més indefensió d’aquestes persones. Recordem que l’empadronament és important per poder planificar unes polítiques municipals i en el cas de les persones immigrants en situació irregular estar empadronat es converteix en una condició indispensable a l’hora de poder accedir a uns drets que la llei d’estrangeria els restringeix.

La manca de polítiques públiques valentes i decidides per promoure l’accés a l’habitatge per a tothom. Si ens atenem als estudis que s’han fet sobre l’habitatge de protecció oficial que s’ha realitzat a l’estat espanyol en els últims 30 anys, s’observa que poc ha beneficiat a les classes populars i gens a les persones amb més precarietat econòmica i de drets. A grans trets, la promoció de la construcció versus la prioritat del lloguer, quina sigui la seva fórmula, ha fet situar al marge de la societat a molts col·lectius, sent els immigrants uns mes.

Per tot això proposem

A les administracions públiques

- esmorteir els efectes perversos de les lleis i la normativa que s’aprova. Parlem de persones immigrants, però no només d’elles. La cohesió social es construeix entre tots, però les administracions públiques en tenen una responsabilitat superior. Han de vetllar perquè l’esquerda que es va produint en una societat cada vegada més dual, sigui minimitzada. L’aprofundiment de la democràcia ha de contemplar sempre i en tots els àmbits de l’actuació pública, els efectes perversos que poden generar en aquells col·lectius que es troben en més risc social. En aquest sentit és imprescindible la capacitat de totes les persones en la seva autonomia personal, social i política, per que és la única manera que puguin participar en la construcció, des de les lleis i les accions, d’una societat més sensible i respectuosa amb les minores
- evitar la creació de barris guettos. En aquest sentit hi ha autors que pensen de diferent manera segons el llindar numèric que es consideri gueto. En tot cas i sense entrar en la dialèctica de les xifres, nosaltres si entenem que s’ha de promoure les

polítiques socials en el si dels barris, planificant aquestes accions amb la gent que hi viu. Entenem que aquestes polítiques han de ser sempre globals, transversals i que afectin alhora a diversos sectors de població. Cal treballar el sentit de pertinença de tots els ciutadans que habiten en el mateix territori.

- **garantir el dret a l'habitatge digne per a tothom**: hi ha moltes organitzacions i estudis elaborats per experts que fan propostes molt concretes. Nosaltres fem una enumeració de criteris que pensem que s'han de tenir en compte per fer efectiu aquest dret:

:::Desenvolupar el concepte d'habitatge com a servei públic al qual totes les persones tenen dret, sigui quina sigui la seva procedència o situació administrativa. Evitar i denunciar quan s'estigui promovent la discriminació o bé l'explotació immobiliària.

:::Fer efectiu aquest dret mitjançant la suficient oferta d'habitatge públic. Potenciar el parc de lloguer.

:::potenciar formes de gestió de l'habitatge públic transparents i participatives.

:::adequar constantment les normatives d'habitatge públic a les diferents demandes existents i necessitats socials detectades.

:::promoure polítiques públiques d'accés a l'habitatge tant per famílies i persones amb ingressos mitjans i baixos, com també famílies en situació econòmica precària.

:::donar resposta urgent a situacions d'emergència social que així ho requereixi (emergència social és també infrahabitatge i sobeocupació de pisos).

- **promoure pactes ciutadans per la convivència en detriment de les normatives que aposten per a una única forma de convivència i que penalitzen als que queden fora.**

- **perseguir les estafes i totes les formes de discriminació cap al col·lectiu de persones immigrades que ja hem anat enumerant.**

- **promoure l'aplicació de la LAU en allò que fa referència als avals econòmics necessaris, en detriment dels avals bancaris.**

A la societat civil

- **cercar espais comuns entre els diferents col·lectius a l'hora d'exigir el dret a un habitatge digne per a tothom. Treball en xarxa.**

- **facilitar informació a les persones que poden veure vulnerats els seus drets.**

- **denunciar abusos produïts per les legislacions i per les persones que se n'aprofiten.**

- **participar activament en la definició de les polítiques públiques dels barris i les ciutats.**

3. Actituds generades per professionals en l'exercici de la seva professió

Ja hem dit anteriorment que aquest és el supòsit de denúncia que més es repeteix en el nostre recull. Té un protagonista molt identificat, que és l'arrendador personificat, gairebé sempre, en la figura de l'administrador de finques o treballador de la immobiliària.

Per contra, la figura del propietari, que és qui al final ha de prendre la decisió, és molt difícil de identificar i per tant treballar-hi: propietaris n'hi ha de molts tipus, des de famílies i persones que tenen grans fortunes, fins a petits propietaris, que anys enrera es van comprar un pis per viure-hi, i que ara aquest pis és la seva font principal d'ingressos. I en ambdós casos, poden estar argumentant exactament el mateix per no llogar un pis a una persona immigrant. Es difícil, doncs, arribar a una únic retrat de propietari i per tant de propostes d'intervenció. Per contra, els agents immobiliaris si estan molt més identificats i corren més riscos (penals fins i tot) si deneguen l'accés a llogar un pis a una persona immigrada. Ells són la peça medidora que ha de fer un gran treball pedagògic, sobretot de cara als propietaris.

També hem de dir que existeixen situacions d'explotació entre propietaris i llogaters, de la mateixa comunitat nacional. Aquestes situacions, siguin quins siguin els motius cal resoldre-les amb els mateixos criteris i lleis amb les quals es persegueix als nacionals espanyols que fan el mateix.

Per això proposem

A les administracions

- **denunciar** el comportament discriminatori de immobiliàries i propietaris que així ho facin, i possibilitar aquesta denúncia a les persones afectades.
- **promoure** incentius als propietaris per a que facilitin l'accés a l'habitatge a persones immigrades o d'altres grups d riscos.

A la societat civil

- **formació** i sensibilització als propietaris a través del treball amb els administradors de finques.
- **treball** amb les associacions de consumidors per què defensin i recolzin també els drets dels consumidors immigrants.
- **denúncia** dels casos que es coneixen de discriminació.

4. Actituds generades per ciutadans

En aquest cas fem referència a tots els exemples que hem anat veient sobre el racisme que es practica en el si de les relacions ciutadanes més quotidianes, practicades entre veïns, en aquest cas, d'un mateix immoble. El fet de ser d'origen estranger, és l'excusa per justificar i explicar-se problemes de convivència que poden esdevenir en qualsevol moment i qualsevol escala de veïns.

Volem insistir que aquest racisme, el racisme social, emana de la por cap a l'altre i dels prejudicis cap a les persones immigrants. Emana de les lleis que tracten de manera diferent a l'altre i que fomenten aquest imaginari col·lectiu basat en la percepció de les persones immigrades com a ciutadans de segona, com ja hem anat repetint.

Ara bé si la llei d'estrangeria provoca aquesta visió de l'altre, la manca o feblesa de polítiques socials en els barris i la ciutats, fa la resta. A menys inversió pública de serveis universals, augmenta el racisme social: es veu i es viu a les persones immigrades com una competència per les engrunes de l'estat de benestar, i com un factor que disminueix el valor, en aquest cas, del nostre barri i la nostra casa. Aquest raonament del tot erroni, obre la veda a comentaris racistes, que es van normalitzant en el si de la convivència.

Aquests conflictes, que en principi són entre individus i famílies es poden anar complicant fins esdevenir conflictes més comunitaris, com per exemple algun cas de la construcció d'oratoris de religió musulmana.

Els conflictes de convivència veïnal es resolen, segons el municipi, de diverses maneres.

Com hem vist en la part anterior d'aquest text, l'experiment del correus electrònic que vam enviar als diferents municipis, ens porta a concloure que tots els municipis que ens van respondre van tenir molt d'interès en resoldre la situació. En aquest sentit la disposició d'uns quants alcaldes a preocupar-se per la convivència del municipi és molt interessant; encara que caldria veure si la preocupació és únicament pel conflicte en sí, o també per la vulneració de drets que s'està produint. De fet només en un municipi s'aconsella que a part d'una altra resolució del conflicte, també es denunciï per la via policial.

És positiu que existeixin serveis municipals que pugin donar resposta a aquests conflictes. Un dels que més s'apunta són els serveis de mediació. Però també és important el paper que es dona des dels municipis als Serveis Socials com un espai de detecció i resolució d'aquestes situacions i no només com un servei per atendre a les persones amb necessitats socials.

Per tot això, proposem

A les administracions públiques

- **promoure** la igualtat de drets i oportunitats per tots els ciutadans que comparteixen un mateix territori.
- **promoure** inversions públiques per enfortir l'estat de benestar i la cohesió social. Augmentar els recursos i garantir la igualtat d'oportunitats en l'accés a l'habitatge, l'educació, els recursos socials, sanitaris, etc.
- **fer molta pedagogia social** sobre quins criteris s'utilitzen a l'hora de distribuir els ajuts socials. Trencar el tòpic que els immigrants són sempre els més beneficiats de les polítiques socials i no cedir a pressions veïnals que vulneren els drets fonamentals de les minories.
- **procurar serveis públics** a l'abast de tothom per a denunciar i resoldre aquests conflictes.
- **recolzament** a les víctimes d'agressions racistes.

A la societat civil

- **denunciar** aquests comportaments i actituds racistes.
- **facilitar informació** sobre on i com es poden resoldre aquests conflictes.
- **treball en xarxa** per a reivindicar millores en les polítiques socials que van dirigides als barris i a les persones més vulnerables. Participar en el disseny d'aquestes polítiques públiques.
- **treballar** per la igualtat de drets i oportunitats de tota la població i exigir que els poders públics i els mitjans de comunicació es promogui el respecte als drets humans.

Aquestes discriminacions, quins siguin els seus agents que ho promouen, sempre generen víctimes. Víctimes, que com sempre, estan sotmeses a una pressió psicològica més o menys intensa i duradora en el temps. Aquesta és una idea que hem anat repetint al llarg de l'estudi. Posar-nos en el lloc de la víctima, tant la societat civil com les administracions públiques, i possibilitar que aquesta reperi el mal que ha patit també hauria de ser una obligació moral i legal de la societat d'acollida.

A tall de conclusions generals:

Només ens resta tornar a la hipòtesi que plantejàvem al principi, i que, lamentablement hem pogut demostrar: les persones immigrades pateixen una doble discriminació a l'hora de fer efectiu el seu dret a l'habitatge: els prejudicis socials i les normatives racistes o que generen discriminació.

La lluita contra la discriminació en l'accés a l'habitatge de les persones immigrades engloba accions transversals en diferents àmbits d'actuació perquè com hem vist les discriminacions responen a diverses temàtiques. Han de tenir com a objectiu finals per una banda apostar per unes polítiques que garanteixin el dret a l'habitatge digne per tots els ciutadans sigui quin sigui el seu origen i que protegeixen als sectors socials més febles. I per altra eradicar aquesta doble discriminació que pateixen les persones immigrades i que s'afegeix a les dificultats comuns d'altres col·lectius. En els dos casos el paper de les administracions és fonamental i prioritari. Això significa derogar aquelles lleis i polítiques que consoliden un apartheid jurídic que restringeix l'accés als drets i provoca exclusió social i per altre lluitar activament contra les pràctiques racistes tant col·lectives com individuals que es puguin produir mitjançant la pedagogia social per trencar tòpics i prejudicis, un posicionament actiu de protecció de la víctima i el foment de l'aplicació de les mesures judicials pertinents per garantir la no discriminació per motius racistes o xenòfobs.

Finalment volem agrair a totes les persones que des del dia a dia, amb les actituds quotidianes, fan possible guanyar espai al racisme. La pitjor batalla que podem perdre és la de normalitzar socialment actituds antidemocràtiques, i per això és tan important que el nostre dia a dia estigui compromès amb aquests valors positius.